ייִדען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנ

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 97	Łódź, Sroda, 25 kwietnia 1934 r.	צוועלפטער יאהרגאנג	לאדז, מיטוואך, י׳ אייר תרצ״ד	№ 97

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

פראנצויזישער אויסערן-מינ. בארטו אפגעפאהרען פון ווארשא

גרויסער אינטערעס פון דער אויסלענדישער פרעסע צו מיניסטער בארטו׳ס וויזיט

ווארשא, 24. (טעלעפאניש).

דער נעכטיגער לעצטער טאג פון מינ. בארטוס וויזיט אין ווארשא האט זיך אנגעהויבן מיט א פרעסע־קאנפערענץ, דער מיניסטער האט אויפגענומען פאלגענדע דעלעגאציעס: פויליש־פראנצויזישע קאלאניעס, די פראנצויזישע קאלאניע אין ווארשא, פויליש־פראנצויזישע פארלאמענטארישע גרופע בראש מיט דעפ. ראדזשיוויל.

דאן האט דער גאסט בעזוכט דעם פראנצויזישן אינסטיטוט, נאכמיטאג האט ער געעפענט די אויסשטעלונג לכבוד לאפאיעט. האלב 1 האט דער אויסערן־מיניסטער בעק אויפגענומען דעם גאסט מיט א פריהשטיק אין מיניסטער בעק׳ס פריוואטער וואוינונג. נאכן פריהשטיק זענען פארגעקומען א רייה פאליטישע קאנפערענצען. 5 מיט 40 מינוט איז מיניסטער בארטו אין דער געזעלשאפט פון אויסערן־מיניסטער בעק און דעם אמבאסאדאר לאראש אפגעפאהרען קיין קראקא.

די גאנצע אויסלענדישע פרעסע שענקט גרויס אויפמערקזאמקייט דעם וויזיט פון מיניסטער בארטו אין ווארשא.

ווארשא, 24. (טעלעפאניש).

וועגן וויזיט פון פראנצויזישן אויסערן־מיניסטער בארטו איז ארויסגעגעבן געווארן פאלגענדער קאמוניקאט:

פון א רייה געשפרעכן, וועלכע זענען אדורכגעפיהרט געווארן צווישן מיניסטער בארטו און מיניסטער בעק, און אין דער ערשטער רייה אין דער לענגערער קאנפערענץ וועלכער דער פראנצויזישער אויסערן־מיניסטער האט אפגעהאלטן מיטן מארשאל פילסודסקי אין בעלוועדער דעם 23 אפריל — איז קודם כל פעסטגעשטעלט געווארן אז די יסודות פון פראנצויזיש־פוילישן בונד בלייבן ווייטער פעסט און דער דאזיגער בונד איז א קאנסטרוקטיווער פאקטאר אין דער ענטוויקלונג פון דער אייראפעאישער פאליטיק.

דאס ארומרעדן די גרויסע אקטועלע פראבלעמען האבן בעשטעטיגט דעם בשותפותדיגן ווילן פון ביידע רעגירונגען צו א ווייטערדיגער לאיאלער צוזאמענארבייט, וועלכע איז אזוי נויטיג פארן שלום אין אייראפע.

ביידע מיניסטארן וועלן נאך פארטזעצן זייערע געשפרעכן אויף דער רייזע קיין קראקא.

ענדעקעס שלאגען יודען אין ביאליסטאק

פאליצייאישער בעריכט וועגען די געשעהענישן

ביאליסטאק, 24 (טעלעפאנ. דורך יט״א)

אויף דער נייער אלעע איז היינט אויסגעפיהרט געווארן אן אנפאל אויף די שפאצירענדע יודען. 10 יודען זענען פערוואונדעט געווארען. דעם אנפאל האבען אויסגעפיהרט די בלוי־העמדעלדיגע „אבוויעפאלניקעס" (ענדעקעס).

די פאליציי האט אינטערווענירט.

ביאליסטאק, 24 (טעלעפאנ. דורך יט״א) די פאליציי האט ארויסגעגעבן פאלגענדען קאמוניקאט: עטליכע פערשוינען מיט צייכענס פון גערו. „אבוויעפאל" האט פערשעפעט און געשלא־גען די יודישע דורכגייער. ס׳זענען פערוואונדעט געווארען דוד קאנטאראוויטש, ישראל קאגאן, פנחס קאפער. 2 פון די שלעגערס בראניסלאוו פלישעווסקי און יוזעף גאזאק זענען ארעסטירט געווארען.

ענליכע געשעהענישן זענען פארגעקומען אין שעבוגען, וואו פיר הונדערט שטרייקענדע ארבייטער האבען זיך געוואלט אדורכרייסען דורך א פאליציי־קארדאן. ס׳זענען פאראן צעהנדליגער פארוואונדעטע.

בלוטיגער שטרייק

פון די אמעריקאנער טעקסטיל = ארבייטער

ניו־יארק, 24. (ספ. טעל.)

פאר דער טעקסטיל־פאבריק אין קליוולענד האט א גרופע שטרייקענדע זיך געווארפן אויף א גרויסע צאהל ארבייטער וועלכע זענען געגאנגען צו דער ארבייט, נישט קוקענדיג אויפ׳ן שטרייק.

ס׳איז געקומען צו אן אלגעמיינעם געשלעג אין וועלכע ס׳האבן אנטיילגענומען טויזענדער ארבייטער, פיל מענשן זענען פארוואונדעט געווארען.

136 טויטע

בילאנס פון דער סוילען-גרובען-קאטאסטראפע

בעלגראד, 24. (ספ. טעל.) לויט די לעצטע ידיעות האט מען פון קוילען־גרובען וואו ס׳איז פארגעקומען די מוראדיגע קאטאסטראפע היינטער סא ראיעווא, ארויסגענומען 109 טויטע, ס׳פעהלען נאך 27 ארבייטער. דער קעניג אלעקסאנדער האט אסיגנירט 100 טויזענד דינאר.

די טויטע קערפערס זענען אויסגעלעגט אין גרויסען פערזאמלונגס־זאל, דא קומען פאר הארצרייסענדע סצענעס בעתן דערקענען די טויטע דורך די פאמיליען־מיטגלידער.

ערקלערונגען פון פראקוראר שיטריט

אויפ׳ן צווייטען טאג פון ארלאזאראוו-מארד-פראצעס

ירושלים, 24 (ימ״א טעלעגראפיש).

אויפ׳ן היינטיגען טאג אין פראצעס געגען סטאווסקי, ראזענבלאט און אחי־מאיר, וועלכע זענען בעשולדיגט אין ערמארדען ארלאזאראוו׳ן, האט דער ערשטער אפגעגעבען ערקלערונגען דער פראקוראר שיטריט, וועלכער האט, ווי בעקאנט, געפיהרט די אויספארשונג וועגען דעם דאזיגען ענין. ה׳ שיטריט האט איבערגע׳חזרט אלץ דאס, וואס געפינט זיך אין בעשולדיגונגס־אקט און מאטיווירט פארוואס די פאליציי בעשולדיגט סטאווסקי׳ן, ראזענבלאט׳ן און אחי־מאיר׳ן אין אויספיהרען דעם אנפאל אויף ארלאזאראוו׳ן.

אויף דער נאכמיטאג־זיצונג האט בערעדט אדוו. סעמיועל, וועלכער האט אפגעווארפען פונקט נאך פונקט די בעשולדיגונג. ער האט געפאדערט, אז דאס געריכט זאל נישט אנערקענען און זיך נישט רעכענען מיט די פאליצייאישע פראטאקאלען וועגען די ערקלערונגען פון סטאווסקי און ראזענ־בלאט, מחמת די דאזיגע פראטאקאלען זענען טענדענציעז צונויפגעשטעלט געווארען.

דער פראקוראר ווידער האט געוואלט, אז דאס געריכט מוז זיך פיהרען ווי אלע ענגלישע געריכטען און אנערקענען די פראטאקאלען פון דער פאליציי. דאס געריכט האט זיך געשטעלט אויפ׳ן שטאנדפונקט פון דער בעשולדיגונג.

פארוואס די בעשולדיגטע זענען גע= שטעלט געווארען פאר׳ן געריכט

(ספעציעלע קארעספאנדענץ)

אין צוזאמענהאנג מיטן פראצעס וועגען ארלאזא־ראוו־מארד וואס האט זיך שוין אנגעהויבען אין ירושלים, האלטען מיר פאר נויטיג צו ברענגען פאר אונזערע לעזער דעם גאנג פון דער אויספארשונג און אויף וועלכען יסוד דאס אויספארשונגס־געריכט האט בעשלאסען די בעשולדיגטע נישט צו בעפרייען נאר זיי צו שטעלען פארן געריכט, אלס בעשולדיגטע אין מארד.

די אויספארשונג האט זיך בעצויגען צו די בע־שולדיגטע אויף פאלגענדען אופן.

הונדערט און דרייסיג עדות זענען פערשריבען פאר דעם אויספארשונגס־ריכטער מר. באדילי. די פער־טיידיגונג האט געבראכט א בעריהמטען אדוואקאט פון לאנדאן, וועלכער פיהרט אן דעם פראצעס. דער אויספארשונגס־ריכטער האט דער פערטיידיגונג גע־געבען די גרעסטע מעגליכקייטען אנצופיהרען איהר ארבייט. אלע פארמעלע געזעצען, וועלכע בעשרענ־קען די פערטיידיגונג זענען אפגערוקט געווארען אן א זייט, כדי די פערטיידיגונג זאל האבען א פרייע האנט.

אזוי, צום ביישפיל, זענען א רייה עדות, צוויי מאל אויסגעהערט געווארען. די פערטיידיגער פון די בעשולדיגטע אין מארד האבען זיך געביטען. די ערש־טע צייט האט איינער פון די אדוואקאטען מיט דעם נאמען קיידערמאן, אנגעפיהרט די פערטיידיגונג, אבער די רעוויזיאניסטען האבען זיך מיט איהם נישט בעגנוגענט און ארויפגעבראכט א גרוי־סען אדוואקאט פון לאנדאן, מר. סעמיועל, און ער האט איבעראנייעס אויסגעפארשט אלע עדות.

ווען דער ריכטער באדילי, וואלט געוואלט זיין שטרענג און פיהרען די אויספארשונג לויט דעם פאר־מעלען געזעץ וואלט ער דאס נישט געדארפט ער־לויבען. ער האט זיך אבער געהאלטען זעהר ליבעראל צו דער פערטיידיגונג באנוהער, און סע־מיועל האט דאס שטארק אויסגענוצט און א־רויסגעוויזען אלע זיינע פעהיגקייטען ביים פערטיי־דיגען די בעשולדיגטע.

ער האט געהאט די אויפגאבע צו צעקלאפען אלע בעווייזען וואס פערשטארקען דאס, וואס פרו־סימא ארלאזאראוו האט דערצעהלט וועגען די מער־דערטיגטע. זי איז איין עדות, וואס בעשולדיגט צוויי פון די מענשען, אבער אום צו בעשולדיגען און ארויס צוטראגען אן אורטייל מוז מען האבען צוויי עדות אדער נאך בעווייזען וואס בעשטעטיגען דאס וואס דער עדות זאגט. צי האט סעמיועל מיט אלע זיינע מיטלען וואס ער האט זיך בענוצט, צוקלאפט די הילפס־בעווייזען געגען די בעשולדיגטע?

דאס וואס די בעשולדיגטע זענען איבערגעגעבען געווארען צום געריכט בעווייזט אז סעמיועל האט זיין אויפגאבע נישט ערפיהלט.

אבער זיכער איז דאס א זעהר פערפלאנטער־טער פראצעס.

(ווייטער זעה 6. זייט)

דייטשלאנד לעגט פאר

א ליטוויש-פוילישע פערשטענדיגונג

בערלין, 24. (ספ. טעל.). זייט א געוויסער צייט לאנסירט די דייטשע פרעסע ידיעות וועגען דער נויטווענדיגקייט פון א פויליש־ליטווישער פער־שטענדיגונג. די „דויטשע טאגעסצייטונג" האלט אז דער איינציגער אויסוועג פאר ליטע, איז די פערשטענ־דיגונג מיט פוילען. די פראגע וועגען ווילנא, וועלכע איז ערשט נישט לאנג געווען די פאליטישע הויפט־לאזונג האט פערלוירען אין דער קראפט.

טראצקי איז אוועקגעקומען

מען ווייסט נישט וואו ער געפינט זיך איצט

פאריז, 24. (ספ. טעל.) נעכטען האט זיך געענדיגט דער טערמין וואו טראצקי האט געמוזט פערלאזען פראנקרייך. וואו טראצקי געפינט זיך איצט ווייס קיינער נישט. הגם די בעסטע פראנצויזישע רע־פארטערען בעמיהען זיך דאס צו דערוויסען. לויט די קלאנגען זאל טראצקי שוין האבען ארויסגעפאהרען קיין טערקיי.

די טערקישע רעגירונג האט שוין געגעבען די ערלויבניש טראצקי׳ן צוריקצוקומען אויפ׳ן אינזעל פרינקיפא.

ערמארדעט דעם ירושלים'ער מופתי?

סענסאציאנעלע ידיעה אין דער רומענישער פרעסע

בוקארעשט, 24. (יט"א טעלעגראפיש). א רומענישע קוועלע האט געבראכט א ידיעה אז אויפן ירושלימער מופתי איז אויסגעפיהרט געווארען אן אטענטאט און דער מופתי האט געזאלט ערמארדעט ווערען.

ירושלים, 24. (טעלעגראפיש דורך יט"א) די יודישע טעלעגראפען אגענטור האט זיך געווענדעט קיין ירושלים, מכוח דער ידיעה וועגען ערמארדען דעם מופתי. אין די רעגירונגס-קרייזען האלט מען אז די ידיעה איז א פאלשע. ווייל דער מופתי ווילט איצט אין מעקא וואו ער פרובט מאכען שלום צווישען דעם קעניג פון העדזשאס און דעם הערשער פון תימן.

האנדעלס-אפמאך צווישען פראנקרייך און איטאליען

רוים, 24. (ספ. טעל.) בעטעטען איז אונטערגעשריבען געווארען דער האנדעלס-אפמאך צווישען איטאליען און פראנקרייך.

ליקווידירען די פערמעגענס פון פרעמדע בירגער

האט בדעה די ליטווישע רעגירונג

ריגא, 24. (ספ. טעל.) פון קאוונא מעלדעט מען אז דא געהען ארום קלאנגען אז די ליטווישע רעגירונג האט בדעה אדורכצופיהרען א פולשטענדיגע ליקווידאציע פון פערמעגענס וועלכע געהערען צו פרעמדע בירגער. אויף דער דאזיגער ליקווידאציע זאל מען די פרעמדע בירגער געבען 2 יאהר צייט.

פערמשפט אויף 12 יאהר טורמע

דעם סטודענט אלעיניטשאק

קראקא, 24 (ספ. טעל.) דאס געריכט פון געשוואוירענע האט היינט פערענדיגט דעם פראצעס געגען דעם סטודענט פון טעאלאגישען פאקולטעט אלעיניטשאק, וועלכער האט דערהרג'ט זיין חבר לעוויטשי. דער טריבונאל האט גרויסגעטראגען אן אורטייל לויט וועלכען אלעיניטשאק איז פער'משפט געווארען אויף 12 יאהר טורמע.

באמבע אויף א פערזאמלונג פון דער היימוועהר

עסטרייכישע פאליציי בעשולדיגט דעם שוץ-בונד

ווין, 24 (ספ. טעל.) „נייע פרייע פרעסע" מעלדעט פון זאלצבורג, אז אויף א פערזאמלונג פון דער היימוועהר אין שטאטישען טעאטער האט אויפגעריסען א באמבע, 3 מיטגלידער פון דער היימוועהר זענען שווער פערוואונדעט געווארען און מ'האט זיי געמוזט אפפיהרען אין שפיטאל, די עקספלאזיע האט פערניכטעט די גאנצע איינארדנונג.

די פאליציי ערקלעהרט, אז די באמבע איז אונטערגעלעגט געווארען דורך דעם שוצבונד, וועלכער ארבייט אונלעגאל איך עסטרייך.

ס'איז אבער מעהר ווי זיכער, אז די באמבע האבען געווארפען נאציאנאל-סאציאליסטען.

געבעלס דרשנט ווייטער

וועגען דער שלום-פאליטיק פון דייטשלאנד

בערלין, 24. (ספ. טעל.) צוליב דעם 1-טען מאי האט דער פראפאגאנדע מיניסטער ד"ר געבעלס ארויסגעגעבען א פראקלאמאציע אין וועלכער ער זאגט אז דעם 1 מאי וועט די רייכס-רעגירונג אפגעבען א בעריכט פון איהר ארבייט דעם דייטשען פאלק.

אין אויפרוף ווערט געזאגט: „נידער מיט קאפיטאליסטישע אויסבוצער און רעליגיאנס-העצער, זאל די וועלט פערשטעהען אז די דייטשען ווילען שלום, אבער זיי זענען דעצידירט צו פערטיידיגען זייער נאציאנאלע עקזיסטענץ. דאס פאלק האט זיך אויפגעוועקט און מארשירט אונטער דער לאזונג פון פרייהייט און ברויט.

אפגעלעגט די זיצונג פון פרעזידיום

פון דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ

גענף, 24 (ספ. טעל.)

צוליב דעם וואס ס'איז צייטלאז איצט צונויפצורופען דאס פרעזידיום פון דער ענטוואפנונגס'קאנפערענץ, וועלכע האט געזאלט פארקומען דעם 30 אפריל, האט דער פארזיצער הענדערסאן זיך געווענדעט צו די מיטגלידער פון פרעזידיום, צי זיי זענען מסכים אז דאס פרעזידיום זאל זיך צונויפקומען ערשט דעם 29 מאי. ס'זעהט אויס אז דאס פרעזידיום פון דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ וועט זיך זיכער נישט צונויפקומען.

בירגער-קריג אין כינא

שאנכאי, 24 (ספ. טעל.) די שאנכאיער פרעסע מעלדעט פון נאנטשאנג, אז דאס מיליטער פון דער נאנקינער רעגירונג האט אפגעהאלטען א נייעם זיג איבער דער קאמוניסטישער ארמעע אין דער פראווינץ קיאנג-סי.

די איטאליענישע אקציע אין לאנדאן

וועגען פערשטענדיגונג צווישען פראנקרייך און דייטשלאנד

לאנדאן, 24 (ספ. טעל.)

דער איטאליענישער וויצע-אויסערן-מיניסטער סוביטש פיהרט ווייטער אין לאנדאן זיין אקציע וועגען ברענגען צו א פערשטענדיגונג צווישען דעם פראנצויזישען און דייטשען שטאנדפונקט אין דער פראגע פון ענטוואפנונג.

מארגען אפצייכנונגס-טאג

לטובת די פליטים פון דייטשלאנד

אלע יודען אין לאדז ערפילען זייער חוב און קויפען די אפצייכנונגען!

קינדער נאך טשעכאטשינעק, ראבקי און דרוסקעניק.

לויט'ן אפמאך מיט דער געז. „צענטאס" איןווארשא, וועלען מיר האבען די מעגליכקייט ארויסצושיקען אויף ערהאלונג א בעדייטענדע צאהל קינדער געגען א מינימאלען אפצאהל ווי:

1) נאך טשעכאטשינעק 90 זל.

2) „ ראבקי 70 זל.

3) „ דרוסקעניק 70 זל.

אין דעם אפצאהל איז שוין אריינגערעכענט רייזע-הוצאות אהין און צוריק, 4 וואכען אויפענטהאלט, פולע בעקעסטיגונג, בעדער, ערצטליכע הילף. די קינדער געפינען זיך די גאנצע צייט אונטער דער זארגפעלטיגער אויפזיכט פון רוטינירטע ערציהער.

קינדער ווערען אנגענומען פון 6 ביז 14 יאהר.

איינשרייבונגען נעהמט אן די צייטווייליגע קאנצעלאריע אויף פיעטריקאווער 24 (אין פליישער-פעראיין) דאנערשטאג, מאנטאג, דינסטאג און מיטוואך פון 6—9 אוונט. די קינדער דארף מען ביים איינשרייבען נישט מיטנעהמען.

פאר'ן קאמיטעט

מ. ה. רומקאווסקי.

הכשרים אויפן חודש אייר

היינט מיטוואך, דעם 25 אפריל און מארגען דאנערשטאג, דעם 26 אפריל, פון 10 פריה ביז 3 א זייגער נאכמיטאג, ווערען אין ראבינאט

ארויסגעגעבען הכשרים

די איבריגע קצבים פון אלע שטאט-טיילען.

ועד הרבנים לעדת לודז.

הזכרה.

מארגן, דאנערשטאג, י"א אייר, 21-טער יאהר-צייט פון יונג-פערשטארבענעם

נ"ע משה דוד שעפנער

וואס דער פעראיין „לינת-אורחים" איז אויף זיין נאמען געגרינדעט, וועט געמאכט ווערן 10 א זייגער פריה א הזכרה אין דער שוהל פון פעראיין „לינת-אורחים" (פיעטריק. 59) דורך א בעוואוסטען חזן, און 11 א זייגער פארמיטאג אויפ'ן בית-החיים.

אלע פעראיינס-מיטגלידער, פערעהרער פון פערשטארבענעם, ווי אויך פאמיליע און בעקאנטע, ווערען געבעטען פינקטליך צו קומען. די פערוואלטונג.

ד"ר שוריג

אויגען-קראנקהייטען

6 זאוואדזקא 6,

טעלעפאן 215-01

צוריקגעקעהרט

פון ראבינאט

דער קצב

משה וויינריב, קאמיענא 2

האט זיך אונטערגעווארפען אלע פארשריפטען, פון ראבינאט בנוגע כשרות און האט אויסערדעם אריינגענומען צו זיך אין דער יאטקע א ספעציעלען משגיח. ער געפינט זיך דעריבער צוריק אונטער דער אויפזיכט פון ראבינאט.

ועד הרבנים לעדת לודז.

ט' אייר תרצ"ד. 1667

Dr. J. NEUMAN

כירורג און גינעקאלאג

(פרוייען-ארצט)

נעמט נישט מעהר אן אין דער לעטשניצע „Vita" נור אינדערהיים

פון 11.30 ביז 1 בייטאג און 7 ביז 8.30

זאכאדניא 57, טעל. 128-95

ראטעוועט אייער געזונד!!!

קראנקע אויף רופטורען (ברוך-קראנקהייטען)

ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-גומי-באנדאזשען פון מיין מעטאדע העלפען ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפעראציעס פון אלע מינים ברוך-קראנקהייטען (רופטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער.

דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פערלעגען ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע בויך-באנדאזשען.

אויף אויסגעקרימטע רוקן-ביין (הויקערס) ארטאפעדישע הייל-גארסעטען אויף ביינער-שווינדזוכט און אלע אנדערע פעהלערן ארטאפעדישע הייל-אפאראטען אויף פלאטפוס.

ספעציעלע אייגלאגען לויט גיפס-מאדעלען, אויף זשילאקעם — גומי-זאקען לויט מאס. קינסטליכע הענד און פיס.

ספעציעלער אנשטאלט פאר הייל-ארטאפעדיע

Spec. Ortop. O. Petrykiewicz אויס לעמבערג

לאדז, פיראמאוויטשא 9 (אלגינסקא)

(פראנט 1 פארטער), טעל. 177-09 נאהנט פון לאדזער פאבריקס-באהנהויף

בעמערקונג: דאס פארשיקען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג.. צאהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק-בריף

(אין זגערזש אויף סלאקוצקא № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

עס ווערט געזוכט א סעקרעטאר

דער נאפלינעל-הענדלער - פעראיין (פולנאצנא 25) זוכט א סעקרעטאר. צו ווענדען זיך היינט פון 1-4 נאכמ. אין פעראיין פולנאצנא 25.

בעמ.: פארצוג האט אזעלכער, וואס האט שוין געארבייט אין א פעראיין.

חברים

צייטונגס-פערשפרייטער

סעקציע פאמארסקא 15.

היינט, מיטוואך, קומט פאר

א אלגעמיינע פערזאמלונג

מיט פאלגענדען טאג-ארדנונג: ענין ווינאגראד – פראצענט – נאך פושעגלאנד. חברים נעדענקט, אז ס'געהט אין אייער גאנצען עקזיסטענץ.

מיט אכטונג די פערוואלטונג.

פאר גאלד, בריליאנטען ביזשוטעריע

אין לאמבארד-קוויטעס צאהלט די העכסטע פרייזען

אליזאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

ביטשריפט = ביורא

פאר געריכטס- און אדמיניסטראציע-מאכט

B. Mann

האט זיך איבערגעצויגן פון פעטריקאווער 10

אויף פעטריקאווער 82

פארטער, לינקע אפיצינע.

כעמיש-באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום

מ. שאץ

לאדז, פעטריקאווער 37.

פיהרט אדורך זעמטליכע ערצטליכע אנאליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע, א.א

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 25 אַפּריל 1934

לאָדז, 25 אַפּריל 1934

פאַר און געגען אינפלאַציע

דער קאַמף, וואָס קומט איצט פאַר אין דריטען רייך

דער לעצטער בעריכט פון דער דייטשער רייכסבאַנק שטעלט פאַר די לאַגע פון דער דייטשער מאַרק אַזוי בולט, אַז יעטוועדע קאָמענטאַרען זענען דאָ איבעריג. די זאַפּאַסען פון גאָלד און פון אויסלענדישער וואַלוטע זענען געפאַלען און די דעקונג פון דער מאַרק בעטראַפט אַנ׳ערך זעקס פּראָצענט.

די רייכסבאַנק האָט צו איהר דיספּאָזיציע עפּעס ווייניגער פאַר אַכט מיליאָן מאַרק אין אויסלענדישער וואַלוטע. ווי קאָן מען זיך דעריבער וואונדערען, וואָס דער אויסלענדישער אימפּאָרט קיין דייטשלאַנד ווערט געשטיקט מיט אַלע מיטלען? דייטשלאַנד איז נישט אימשטאַנד צו דעקען די הוצאות אַפילו פאַר די סאַמע נויטיגסטע רוישטאָפען. ווייל וואָס בעדייט די סומע פון אויסלענדישער וואַלוטע, וואָס ליגט אין די קאַסעס פון דער רייכסבאַנק לגבי דער בעדערפעניש פון דער מלוכה אין רוישטאָפען?

נישט לאַנג צוריק איז ערשינען אַ בוך פון דייטשען מיניסטער פאַר פאָלקסווירטשאַפט, קורט שמידט. דער מחבר בעווייזט אין זיין בוך, אַז אַלע געדערייען וועגען דייטשער אויטאַרקיע, וועגען זעלבסטאויסקום זענען נישט מעהר ווי פלוידערייען, אַז דאָס איז אַ שטות. דייטשלאַנד נויטיגט זיך אין פערשידענע בעמיסטיגונגס-שטאָפען, אין רויה-אייזען, קופער, נאַפט, אַלומיניום און טעקסטיל רויהשטאָפען און פערשידענע אַנדערע שטאָפען פאַר פערשידענסטע צווייגען פון דער אינדוסטריע. אָבער דייטשלאַנד האָט נישט פונוואַנען פאַר דעם אַלעמען צו צאָהלען. אויב ווידער מען זאָל אָפּשטעלען איינצונעמען דעם אימפּאָרט פון די אַלע רוישטאָפען, וועלען זיך אָפּשטעלען די הויפּט-צווייגען פון דער דייטשער אינדוסטריע און דאַן וועט די גאַנצע קאַמפּאַניע פון בעשעפטיגען אַרבייטסלאָזע גיין לאיבוד, דאַן ווערט אַרויסגעשטויסען ביי היטלער'ן פון די הענד דער סאַמע שטאַרקער אַרגומענט פון זיין פּראָפּאַגאַנדע.

די לאַגע איז פולשטענדיג קלאָר און זי קאָן נישט פערטונקעלט ווערען דורך קיין שום נעפּעלדיגע שפּיצלעך און קיין שום ספּעציעל פּרעפּאַרירטע סטאַטיסטיקעס.

די דייטשע מאַרק האָט נישט פּאַקטיש קיין דעקונג, איינציגע האַלטען אַפילו, אַז די בעריכטען פון דער דייטשער רייכסבאַנק ווערען מיט אַ ביסעל צוגעגרייט, אַז אין דער ווירקליכקייט איז די לאַגע נישט אַזוי שלעכט. די דאָזיגע מיינונגען שטאַמען פון דייטשלאַנדס קרעדיטאָרען. ווי יעדער קרעדיטאָר, זענען אויך די קרעדיטאָרען פון דייטשלאַנד גרייט אָנצונעהמען, אַז דער בעל-חוב שפּילט נאָר די ראָלע פון אַן אביון, און פּאַקטיש איז די לאַגע זיינע נישט אַזאַ פערצווייפעלטע.

אָבער די ציפערן פון דייטשען עקספּאָרט רעדען אַליין פאַר זיך, אַפילו אָנגענומען, אַז ד״ר שאַכט איז גענייגט צו שאַנטאַזשירען זיינע קרעדיטאָרען, איז נישט צו גלויבען, אַז דייטשלאַנד וועט זיך אַליין פערקריפּלען, דערשטיקענדיג מיט אַן אייזערנער האַנד דעם אימפּאָרט פון די נויטיגסטע מאַטעריאַלען, אָהן וועלכע די אינדוסטריע קאָן נישט זיין טעטיג.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער דאָזיגער לאַגע האָבען ווידער אויפגעהויבען די קעפּ די אָנהענגער פון אינפלאַציע. פון אינפלאַציע ערוואַרט די דייטשע אינדוסטריע, אַז די רעאַלע אַרבייטס-לוינען וועלען פערקלענערט ווערען, אַז די אויסגאַבען פון דער אינדוסטריע וועלען פאַלען און דאָס וועט שאַפען אַ מעגליכקייט צו פיהרען אַ פערשאַרפטען עקספּאָרט. אין אַ געוויסער מאָס טיילט דיזעלבע קאָנצעפּציע, אויך די איבעריגע אינדוסטריע. אמת, דאָס געזעץ וועגען דייטשער אַרבייט גיט סיי ווי די אונטערנעהמער די מעגליכקייט אַראָפּצוזעצען לויט זייער איינזעהן די אַרבייטס-לוינע, אָבער אונטער דעם מאַנטעל פון אינפלאַציע, וועט עס דאָך זיין בעקוועמער דורכצופיהרען. אויסער דעם ליגט נישט אין די אינטערעסען פון דער רעגירונג, אַז די לוינען פון די אַרבייטער זאָלען אָפען פערקלענערט ווערען, הגם די רעגירונג בעזיצט דעם מעכטיגען אַפּאַראַט פון רעפּרעסיע און וואָלט זיך געקאָנט אַן עצה געבען געגען יעדער פאָרם פון אומצופרידענהייט.

נאָך איין מאָמענט בעווייזט די אינדוסטריעלער צוגיין אויפ'ן וועג פון אינפלאַציע: די מעגליכקייט אויף אַזאַ אופן צו ליקווידירען זייערע חובות. אָבער טאַקע דער אימשטאַנד דיקטירט די בענק, זיי זאָלען זיין ענטשידענע געגנער פון דעוואַלואַציע פון דער מאַרק, ווייל זיי, די בענק, ווילען נישט זיין די קרבנות פון אַזאַ עקספּערימענט און דעקען די הוצאות זייערע.

ענטשידענע געגנער פון אינפלאַציע זענען נאַטירליך די ספּערן פון קליינע אָפּשפּאָרער, וועלכע האָבען זייערע קליינע סומעס אין די בענק און אין די שפּאָר-קאַסעס. די שפּאָרער רעקרוטירען זיך פון די ספּערען, וועלכע האָבען אויפגעהויבען היטלער'ן און זיינע מענשען צו דער מאַכט, וועלכע בילדען די הויפּט קאַדרען פון זיינע אָנהענגער און פון זיינע חיילות. דאָס איז דער געטרייסטער עלעמענט פון היטלער'ן און דעריבער וואָלט טאַקע דעם פיהרער נישט לייכט אָנגעקומען מיט דעם עלעמענט איינצורייסען. אַזוי אַרום קומען צו דער קאַלקולאַציע מכוח דער אינפלאַציע אַ חוץ עקאָנאָמישע מאָמענטען אויך וויכטיגע פּאָליטישע.

עס שטייט די פראַגע: צי פיהלט זיך די דיקטאַטור שוין גענוג פעסט, אַז זי זאָל זיך ערלויבען איינצורייסען מיט די ספּערן פון קליינבירגערטום און מיט די אַרבייטער, ווייל דער עיקר אויף זייער חשבון וואָלט דאָך דורכגעפיהרט געוואָרען דער עקספּערימענט פון אינפלאַציע? עס איז זעהר מעגליך, אַז דער אַפּאַראַט, וואָס איז געשאַפען געוואָרען דורך דער נייער מאַכט, וואָלט זיך אַן עצה געגעבען אויך מיט דער דאָזיגער אָפּאָזיציע, ווייל די צייט איז נאָך נישט רייף געוואָרען. אָבער עס איז אַ גרויסע פראַגע, צי וועט זיך די מאַכט ענטשיידען אַרויסצופאָדערען און אין קאַמף אָט די גרויסע מאַסען פון בירגערטום און אַרבייטער. די ווייַמאַרער רעפּובליק האָט געלעבט נאָך דער אינפלאַציע נאָך צעהן יאָהר, אָבער אַ פאַקט איז, אַז די אינפלאַציע האָט עס אָנגעשטעקט דעם אַלטען רעזשים מיט דער קראַנקהייט, וועלכע האָט סוף כל סוף געבראַכט צו זיין אונטערגאַנג.

אָבער פון דער אַנדערער זייט ווערט אומעגליך אָהן אינפלאַציע אָהן דער געלד-פאַבריקאַציע צו פיהרען די אַרבייטס-בעשאַפונג, מיט וועלכער עס גרויסט זיך דער רעזשים. אַלע קוקען אויס אויף דער רייכסבאַנק, אַז זי זאָל שאַפען געלד, מיט וועלכע מען זאָל דעקען די הוצאות פון שאַפען אַרבייט פאַר די אַרבייטסלאָזע.

אַזוי אַרום קומט פאַר סיי אויפן פּאָליטישען, סיי אויפ'ן עקאָנאָמישען געביט אַ קאַמף פאַר און געגען אינפלאַציע און אין דאָזיגען קאַמף שפּיגעלט זיך אָפּ דער שווערער עקאָנאָמישער מצב פון וועלכען די נייע מאַגיקער האָבען דאָס לאַנד נישט בעוויזען אַרויסצופיהרען. (אב)

די קאַפּיטולאַציע פון לעצטען אָנגעזעהענעם טראָצקיסט

ראַקאָווסקי איז אוועק פון טראָצקין

דאָס בייזע געיעג, וואָס איז אויפגעהויבען געוואָרען דורך דער בירגערליכער פּראָווינציאַלישער פּרעסע געגען טראָצקי'ן, וועלכער האָט זיך כלומרשט פלוצים און אומגעריכט פאַר אַלעמען אָפּגעפונען אין פראַנקרייך הינטער פּאַריז, איז צונויפגעפאַלען מיט אַן אַנדער געשעהעניש, וואָס האָט אַ דירעקטען שייכות צו טראָצקי'ן: איינער פון זיינע נאָהענטסטע פריינד און איבערגעגעבענסטער אָנהענגער קריסטיאַן ראַקאָווסקי האָט אין דער סאָוויעטישער פּרעסע ערקלערט, אַז ער קאַפּיטולירט פולשטענדיג פאַר סטאַלינ'ען און פאַר דער איצטיגער ריכטונג אין דער סאָוויעטישער פּאָליטיק און בעט מען זאָל איהם לאָזען ווייטער לויט זיינע כוחות און לויט'ן איינזעהן פון דער פּאַרטיי מיטאַרבייטען מיט די סאָוויעטען.

דאָס איז, קאָן מען זאָגען, דער שווערסטער קלאַפּ, וואָס טראָצקי האָט געליטען זייט די לעצטע יאָהרען פון זינט ער שטייט אויסער דער פּאַרטיי, אויסער די סאָוויעטען, פון זינט ער געפינט זיך אין דער לאַגע פון אַ צוטראָטענעם דורך דער איבערמאַכט פון סטאַלינ'ען.

ראַקאָווסקי איז איינער פון די אָנגעזעהענסטע קאָמוניסטען. אין די ערשטע יאָהרען פון דער סאָוויעטישער מאַכט האָט ער פערנומען די פעראַנטוואָרטליכסטע פּאָסטענס אין דער סאָוויעטען-רעגירונג. ער איז געווען פאָרזיצער פון אוקראַינישען סאָוינאַרקאָם, דאָס הייסט פּרעמיער פון דער אוקראַינישער סאָוויעטען-רעגירונג. ער איז געווען סאָוויעטישער באָטשאַפטער אין לאָנדאָן און אין פּאַריז, ד. ה. אין די סאַמע וויכטיגע שטעלען פון דער אינטערנאַציאָנאַלער פּאָליטיק.

ראַקאָווסקי איז אַן אַלטער און פערדינסטפולער באָלשעוויק. פּונקט ווי טראָצקי, אָדער ראַדעק, געהערט ער צו די אינטערנאַציאָנאַלע רעוואָלוציאָנערען פאַר עקסצעלענס. ער איז אויסגעקאָכט אין דער אינטערנאַציאָנאַלער רעוואָלוציאָנערער בעוועגונג, אַליין אַ הויכגעבילדעטער מאַן, אַ דאָקטאָר מעדיצין פון דער פּאַריזער סאָרבאָנע, אַן איינגעצייכענטער קענער פון שפּראַכען, פון די אינטערנאַציאָנאַלע פערהעלטענישען, איז ער געווען ווי אַ סימבאָל פון דער אינטערנאַציאָנאַלער רעוואָלוציאָנערער בעוועגונג. דערצו איז ער אַ קרישטאָל-ריינער מענש, אויף וועמענס רעפּוטאַציע עס איז פאַר די לאַנגע יאָהרען פון זיין טעטיגקייט נישט געפאַלען דער מינדעסטער פלעק.

ראַקאָווסקי האָט שטענדיג געהערט צו די קלוגסטע און געבילדעטסטע סאָוויעטישע פּאָליטיקער און זיין איבערגאַנג צו טראָצקי'ן, ווען עס האָט זיך אָנגעהויבען זיין קאַמף געגען סטאַלינ'ען און געגען דער אָפיציעלער ליניע פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי און פון קאָמוניסטישען אינטערנאַציאָנאַל איז בעטראַכט געוואָרען אַלס גרויסער געווינס פאַר דעם געוו. פיהרער פון דער רויטער אַרמיי.

אין משך פון די יאָהרען זינט טראָצקי פיהרט דעם קאַמף געגען סטאַלינ'ען האָבען פיל פון זיינע אָנהענגער קאַפּיטולירט און זענען איבערגעגאַנגען אין לאַגער פון געגנער. עס זענען אוועק פון טראָצקין ראַדעק, זינאָוויעוו, סאָסנאָווסקי, בוכאַרין, קאַמענייעוו, אַלע אָנגעזעהענסטע באָלשעוויסטישע טוער. איינער נאָכן אַנדערען זענען זיי געקומען מיט הכנעה און מיט חרטה און געבעטען מען זאָל זיי ווייטער טאָלערירען אין די רייהען פון דער פּאַרטיי און זיי צולאָזען צו ווייטערדיגער אַרבייט. בלויז איין ראַקאָווסקי איז געבליבען געטריי זיין פריינד און חבר טראָצקין.

איצט האָט אויך ער נישט אויסגעהאַלטען די אומטעטיגקייט, אין וועלכער ער איז געשטעלט געוואָרען; דאָס פערבלייבען ווייטער אויסער דער אַלגעמיינער מחנה, פערשיקט אין ווייטען באַרנאָול איז געוואָרען פאַר איהם ווייטער נישט צו דערטראָגען, און ער האָט זיך געווענדעט מיט אַ בריף, אין וועלכען ער איז מודה, אַז דער וואַקסענדיגער דראַנג פון פאַשיזם מאַכט געגענשטאַנדלאָז דעם קאַמף געגען דער סטאַלין-ליניע אין דער בעוועגונג און בעט איהם צולאָזען צו ווייטערדיגע אַרבייט אין די רייהען פון די סאָוויעטען און פון דער פּאַרטיי. דאָס איז געווען דער אינהאַלט פון זיין טעלעגראַמע, וועלכע ער האָט געשיקט פון זיין פערשיקונג צום צוזאַמענפאָהר פון דער פּאַרטיי, וואָס איז פאָרגעקומען מיט עטליכע חדשים צוריק.

איצט איז אין דער סאָוויעטישער פּרעסע פערעפענטליכט געוואָרען אַ גענויער בריף, אין וועלכען ראַקאָווסקי קלערט אויף די מאָטיוון, וואָס האָבען איהם בעוואויגען צו פערבלייבען אין דער אָפּאָזיציע און וואָס צווינגען איהם פון דער אָפּאָזיציע זיך אָפּצוזאָגען און ווידער זיך שטעלען איינאיינעם מיט אַלע.

ראַקאָווסקי האַלט, אַז געגען סאָוויעטען-פערבאַנד ווערט צוגעגרייט אַ פּרעווענטיווער קריג אין אייראָפּע פון איין זייט און אַ פּראָוואָקאַציאָנס-קריג מצד יאַפּאַן פון דער צווייטער זייט. אין ליכט פון די דאָזיגע פּערספּעקטיווען שטעלט זיך איצט גאָר אַנדערש פאַר די אינערליכע און אויסערליכע פּאָליטיק פון די סאָוויעטען. ראַקאָווסקי אָנערקענט זיינע פעהלערן אין דער אָפּשאַצונג פון דער פּאַרטיי-בויאונג, ער זעהט איין, אַז די סאָוויעטען וואָלטען נישט געקאָנט דורכפיהרען זייער גראַנדיעזן בוי-ווערק, ווען די פּאַרטיי וואָלט נישט געווען אָרגאַניזירט אַזוי, ווי דאָס האָט דורכגעפיהרט סטאַלין.

ראַקאָווסקי ענדיגט זיין בריף מיט דער ביטע צום צענטראַל-קאָמיטעט מען זאָל איהם לאָזען ווידער זיך שטעלען צו דינסט פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער-בעוועגונג.

אַזוי אַרום האָט קאַפּיטולירט דער לעצטער אָנגעזעהענער טראָצקיסט, דער אַלטער רעוואָלוציאָנער ווערט אינגאַנצען איינזאַם אין זיין קאַמף געגען דער ליניע, וועלכע עס פיהרען איצט די סאָוויעטען און סטאַלין אין אינערליכען און אינטערנאַציאָנאַלען מאַסשטאַב. (פ. ב.)

די היטלעריזירונג פון דער ענדעציע

די אויסגעפּוצטע אידעען פון די יונגע

דער קאַמף צווישען די אַלטע און יונגע איז אַן אַלטער. די יונגע זענען קיינמאָל נישט בעפרידיגט פון דעם, וואָס ס'האָבען אויפגעטון די אַלטע און זיי בעמיהען זיך זיי איבערצושטייגען, האַלטענדיג אַז די אידעען פון די „אַלטע" זענען אָפּגעלעבטע און נישט צופּאַסטע צו דער צייט.

דעם דאָזיגען קאַמף צווישען אַלטע און יונגע האָבען אויך נישט אויסגעמיטען די פּוילישע פּאַרטייען — סיי די רעכטע, סיי די מעהר ראַדיקאַלע.

אין סאַנאַציע-לאַגער בעמערקט זיך שוין זינט לאַנגע חדשים אַ געוויסער אויפברויז, וועלכער איז אַן אויסדרוק פון דער אומצופרידענהייט פון די יוגענדליכע עלעמענטען. דער „לעגיאָן מלאַדיך", וועלכער רעפּרעזענטירט די יוגענדליכע עלעמענטען פון סאַנאַציע-לאַגער, שאַפט פּראָגראַמען, ווי אַזוי „איבערצובויען" די פּוילישע מלוכה, ווי אַזוי צו פערפּוילישען דעם האַנדעל, אינדוסטריע, מלאכה און פרייע פּראָפעסיעס אין פּוילען — מיט איין וואָרט. ווי אַזוי צו שאַפען אַ צושטאַנד, ביי וועלכען נישט-פּאָליאַקען זאָלען נישט האָבען קיין גרויסע שאַנסען איבערצולעבען אַ טאָג אויף דער פּוילישער ערד.

און ווי ס'פּאַסט פאַר אַ כלומרשט ראַדיקאַלער גרופּע ווערען די דאָזיגע אידעען ווי געהעריג „אויסגעפּוצט", אַז עס זאָל נישט מאַכען דעם איינדרוק דאָס מען האָט דאָ צו טון מיט אַ פערשלייערטען און בעהאַלטענעם נאַציאָנאַליסטיש-שאָוויניסטישען פּראָגראַם.

בעזונדערס אינטערעסאַנט איז אָבער דער פאַקט וואָס די יוגענדליכע עלעמענטען, סיי פון דער סאַנאַציע, סיי פון דער ענדעציע קומען זיך כמעט צונויף אויפ'ן באָדען פון דער יודען-פראַגע. אין ביידע לאַגערן ווערט די דאָזיגע פראַגע העפטיג דיסקוטירט און די אויספיהרונגען, צו וועלכע די דיסקוטאַנטען קומען זענען צווישען זיך ענליך ווי צוויי טראָפּענס וואַסער.

ווען מען וואָלט דעם אויספיהר איבערגעזעצט אויף דעם היטלעריסטישען לשון — וואָלט מען געקענט זאָגען, אַז דאָס גאַנצע פּראָגראַם ווערט דערפיהרט צו דעם לאָזונג „יודען הערויס".

לויט די לעצטע ידיעות איז ביי די ענדעקעס פאָרגעקומען אַ שפּאַלטונג. אַ גרופּע פון 300 יוגענדליכע ענדעקעס איז צוגעטרעטען צו שאַפען אַ נייע פּאַרטיי, אונטער דעם נאָמען „נאַציאָנאַל-ראַדיקאַלער לאַגער" מיט דעם גוט בעקאַנטען אַנטיסעמיט און מיטאַרבייטער פון דער „גאַז. וואַרש." יאַן מאָסדאָרף בראש.

די יונגע ענדעקעס האָבען זיך צונויפגעוועט געגען זייערע אַלטע פיהרער. געגען ראָמאַן דמאָווסקי, ריבאַרסקי'ן, גלאָמבינסקי'ן, וועלכע זיי בעטראַכטען אַלט אַפּאָרטוניסטען, אַלס מענשען וואָס אַ חוץ צו דרשנ'ען זענען זיי נישט פעהיג צו קיין שום ממשות'דיגע מעשים. זינט דער גאַנצער צייט פון דער הערשאַפט פון סאַנאַציע-רעזשים זענען די ענדעקעס געבליבען נאָר ביי דער „טעאָריע". דאָס איינציגע, וואָס זיי האָבען בעוויזען אויפצוטון איז דאָס אַרויספיהרען פון צייט צו צייט די ענדעקישע יוגענד אויף דער גאַס, אויף די בעריהמטע „נאָוועמבער-מאַנעווערס".

אָבער נישט לאַנג האָט מען די יוגענד געקאָנט שפּייזען מיט אַזאַ נעגאַטיווען פּראָגראַם. די יוגענד האָט געבענקט נאָך מעשים און דאָס האָט איהר געטריבען צום בעשלוס זיך צו שיידען מיט דער עלטערער ענדעקישער גענעראַציע. דער עיקר זענען די ענדעקישע יונגע לייט שטאַרק אומצופרידען פון דער „אומטעטיגקייט" פון די עלטערע ענדעקעס אויפ'ן געביט פון דער יודען-פראַגע.

און אויף דעם באָדען איז טאַקע פאָרגעקומען דער איצטיגער ריס צווישען די אַלטע און יונגע. דער וועג פון דער נייער גרופּע איז גאַנץ קלאָר, דער היטלעריסטישער יודען-פּראָגראַם אין דייטשלאַנד און זיין פערווירקליכונג האָבען די יונגע ענדעקעס איינגאַנצען פערדרעהט דעם קאָפּ, זיי זענען געוואָרען אומגעדולדיג און די וואַרטען שוין אויף דער „גליקליכער מינוט", ווען אין פּוילען וועט מען אַ חוץ דער דיפּלאָמאַטישער פערשטענדיגונג אויך דערגרייכען מיט דייטשלאַנד אַ פערשטענדיגונג אויפ'ן באָדען פון דער יודען-פראַגע.

דער „לעגיאָן מלאַדיך" און דער „אָבוז נאַראָדאָוואָ-ראַדיקאַלני" — ביידע קומען זיך כמעט צונויף אויפ'ן באָדען פון דער יודען-פראַגע. עס איז נאָר פאַרהאַן איין אונטערשיד: דער „לעגיאָן מלאַדיך" זעהט די לעזונג פון דעם יודישען פּראָבלעם אויסשליסליך אין עמיגראַציע און דערמיט לאָזען זיך ערקלערען די אַלע פאַר אונז סימפּאַטישע אַרטיקלען וועגען ארץ-ישראל. די „סימפּאַטיע" איז אַ רעזולטאַט פון דעם „איראָפּעאַישען" נאַציאָנאַליזם פון דער סאַנאַטאָרישער יוגענד.

אין דער זעלבער צייט וויל די ענדעקישע יוגענד פערווירקליכען דעם זעלבען פּראָגראַם אויף אַ מעהר פּרימיטיווען און ברוטאַלען אופן, לויט דעם מוסטער פון קאַרל דעם גרויסען, וועלכער האָט ערלעדיגט מיט קרוב 12 הונדערט יאָהר צוריק דעם „זאַקסישען מינדערהייטס-פּראָבלעם" אויף אַ גאַנץ ראַדיקאַלען אופן. ער האָט איינפאַך הונדערט טויזענד זאַקסען פשוט אויסגעשאַכטען און די רעשט האָט ער איבערגעפיהרט אין אַן אַנדער לאַנד.

דער לייט-מאָטיוו בלייבט אָבער דער זעלבער און ער דריקט זיך אויס אין דעם קורצען, אָבער פיל-זאָגענדען פּראָגראַם — „יודען הערויס".

א. צ.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך 25 י' אייר תרצ"ד

אפריל
זון־אויפגאנג 4.18
זון־אונטערגאנג 6.50

אנהויב פון וואהל־קאמף אויף דער יוד. גאס

אפקלאנגען פון די אונטערהאנדלונגען וועגען אלגעמיינעם יודישען בלאק

נאך אנ'ערקלערונג פון פרעזעס מינצבערג

אין צוזאמענהאנג מיט דער ערקלערונג פון ראט־מאן ביאלער אין נעכטיגען נומער פון „נייעם פאלקסבלאט" האט אונז פרעזעס מינצבערג צוגעשיקט פאלגענדע ערקלערונג:

איך וואלט שטארק נישט געוואלט, אז באלד אין אנהויב פון וואהל־קאמף זאל די עפענטליכקייט אריינגעפיהרט ווערען אין קיין טעות. איך בין פון סאמע אנהויב אן געווען פאר אן־אלגעמיי־נעם יודישען בלאק מיט די ציוניסטען, זעהענדיג אבער שוועריגקייטען פון פערשידענע צדדים, האב איך זיך געווענדעט צו ה' ד"ר קרוק, אלס מיט־גליד פון ציוניסטישען וואהל־בלאק און איהם גע־פרעגט, צי וואלטען די ציוניסטען געגאנגען אין א בלאק אויפ'ן יסוד פון א דעקלאראציע, וועלכע איך האב איהם פארגעשטעלט, ה' ד"ר קרוק האט גע־ענטפערט, אז לויט זיין מיינונג איז עס מעגליך, ער וועט זיך אבער פערשטענדיגען מיט דעם וואהל־קאמיטעט. אין עטליכע שעה ארום האט מיר ה' ד"ר קרוק מודיע געווען, אז א פארשטעהער פון ציוניסטישען וואהל־בלאק וויל זיך מיט איהם טרעפען אויף א נייטראלען באדען. איך האב דאס גע־האלטען פאר נישט נויטיג, ווייל צוערשט האב איך געדארפט וויסען די אויסזיכטען אויף שאפען דעם בלאק און ערשט דאן וואלטען מיר געקענט רופען א קאנפערענץ אויף דעם, אדער אנדערען ארט, ביז דאן זענען דאס געווען פריוואטע שמועסען.

אזוי ווי איך בין געווען אין ספק, צי ד"ר קרוק האט ריכטיג איבערגעגעבען מיין פארשלאג צו די ציוניסטען האב איך זיך געווענדעט צו ראט־מאן ביאלער, וועלכער האט מיר טאקע געענטפערט, אז לויט ד"ר ק.'ס ערקלערונגען איז אויסגעקומען אז ס'האנדעלט זיך וועגען שליסען א בלאק צווי־שען די ציוניסטען און דער „אגודה". איך האב געענטפערט, אז דאס איז אויסגעשלאסען. דערויף האט ראטמ. ביאלער מיר ערקלערט, אז דעמזעלבען אוונט קומט נאך פאר א בעראטונג פון ציוניס־טישען בלאק און אז אויב ער וועט האבען פאר מיר א פאזיטיווע תשובה וועט ער מיר מיטטיילען, אויב נישט דארף איך דאס אננעהמען פאר אן־אפזאג. איך האב מעהר קיין תשובה נישט בעקומען.

דער געשלאסענער פאראייניגטער יודישער בלאק איז אבער אפען און די ציוניסטען קענען נאך היינט צו איהם צוטרעטען.

די ברידער בוסקאוואדא אויף דער בעשולדיגונגס־באנק

צום פראצעס זענען ארויסגערופען געווארען 83 עדות

(2) נעכטען האט זיך אין קרייז־געריכט אנ־געהויבען א סענסאציאנעלער פראצעס, וואס האט אין די היגע הענדלער־ספערען ארויסגערופען א גרויסע פאראינטערעסירונג.

אויף דער בעשולדיגונגס־באנק זיצען: דער 24־יעהריגער יהושע און דער 33־יעהריגער ישראל דוד ברידער בוסקאוואדא, וועלכע מ'האט געבראכט צום פראצעס פון דער טורמע, דער 27־יעהריגער בנימין בוסקאוואדא, דער 37־יעה־ריגער אלעקסאנדער זאקושעווסקי, דער 37־יעהרי־גער יהודה ווייננבערגער, דער 30־יעהריגער אברהם בראניק, דער 29־יעהריגער יאקוב ווידנער און דער 32־יעהריגער יחיאל קאפלאוויטש.

די אויבען־אנגערופענע בעשולדיגטע ווערען פארגעווארפען פערשידענע שווינדלערישע מאכי־נאציעס, ווי ביי זוויליגער באנקראט, פיקטיווער פערקויף פון פאבריקס־איינריכטונגען, דאס אויס־שטעלען א מאסע וועקסלען און טשעקען אהן דע־קונג, דאס אויסבעהאלטען סחורות, וואס האבען געהערט צו דער באנקראט־מאסע.

צום פראצעס זענען ארויסגערופען געווארען 83 עדות, פון וועלכע א בעדייטענדער טייל וואוינט אין ווארשא, טשענסטאכאוו, ביאליסטאק, ווילנא, בענדין א. א.

א גרויסער טייל פון די פרעמד־שטאטישע עדות זענען צום פראצעס נישט געקומען. דאס געריכט האט פעראָרדענט צו ברענגען 3 עדות אונטערן צוואנג.

ווי ס'איז צו אורטיילען פונ'ם בעשולדי־גונגס־אקט און דער געריכטס־אויספארשונג שטעלט זיך דער ענין פאר אזוי:

אין יאהר 1930 האבען די ברידער ישראל און יהושע בוסקאוואדא געגרינדעט אין לאדז (אויף 28 קאניאווער שיסער־פולק 63) א קאמאנ־דיט־געזעלשאפט, אין וועלכער זיי האבען אויך אריינגענומען אלס שותף זייער פאטער, חיים בוסקאוואדא.

די לייטונג פונ'ם געשעפט, דאס ביורא און דער סחורה־לאגער האט זיך געפונען אויף פיעט־רקאווער 28. אויסגעארבייט האט מען זיידענע, וואלענע אין באוועל־סחורות.

אין אקטאבער 1932 איז אויפ'ן פארשלאג פון דער פירמע „לעברעכט און מילער" זענען די ברידער בוסקאוואדא דערקלערט געווארען באנקראט.

אלס קוראטאר איז באמינירט געווארען דער אדוו. יאן סטיפולקאווסקי. וועלכער איז אינם טאג פון דערקלערען באנקראט, אוועק מיט א קאמאר־ניק און דער פראקירענט פון דער פירמע „לעב־רעכט און מילער", קעלער'ן, אין דער וואוינונג פון די צוויי ברידער, בכדי צו אריינזעצען זיי, אין הסכם מיט'ן געריכטס־אורטייל, אין ארעסט פאר בעלי־חובות.

סיי די ברידער סיי דעם פאטער זייערען האבען זיי אבער אין דערהיים נישט געטראפען, ווייל זיי זענען בעצייטענס ענטלאפען און זיך אויסבעהאלטען.

אדוו. סטיפולקאווסקי איז דאן אוועק אין דער פאבריק, וואו עס האבען דאן געארבייט בלויז 17 ארבייטער (נארמאל האבען דארט גע־ארבייט 100 מאן) און עטליכע אנגעשטעלטע. די דאזיגע ארבייטער, וואס זענען שוין געווען גע־קינדיגט האט מען אוועקגעשיקט, און די פאבריק גופא פער'חתמ'עט. דאן האבען זיך אין דער פאב־ריק געפונען 82 וועב־שטולען און עטליכע גע־הילפס־מאשינען. קיין זאפאסען פון גארן און אויסגעפערטיגטע סחורות האט מען אין דער פאב־ריק נישט געפונען. מחמת דעם איז דער פאר־שטייער פון די קרעדיטארען אוועק אין דער ביו־רא פון דער פירמע אויף פילסודסקיעגא 7, וואו מ'האט געפונען בלויז 7 שטיקלעך סחורה. די פא־ליצעס זענען געווען פולשטענדיג „נקי", און קיין שום הענדעלס־ביכער האט מען נישט געפונען.

בעת מעשה איז אין ביורא געקומען צו לויפען די בוסקאוואדאס א בעל־חוב, אברהם גאטהעלף, וועלכער האט דערקלערט, אז ער האט פערהאלטען אויף דער פילסודסקיעגא גאס א ראל־וואגען אנגעלאדענט מיט די בוסקאוואדא'ס סחורות. די דאזיגע סחורות זענען תיכף קוועסטיאנירט גע־ווארען און מ'האט זיי איבערגעגעבען צו דער דיספאזיציע פון דער באנקראט־מאסע.

מען האט זיך ווייטער גענומען זוכען אויס־אויסבעהאלטענע סחורות.

וועלענדיג דערגיין פאר יעדען פרייז, וואו מ'האט די דאזיגע סחורות פערשטעקט, איז גאט־העלף אוועק צו איינעם פון די בוסקאוואדא'ס אנ'אנגעשטעלטען, און פארן צוזאג צו בעצאהלען פארן סוד 3000 זלאטעס, האט ער זיך פון איהם דערוואוסט, אז די סחורות געפינען זיך פערשטעקט אין ווארשא, וולאצלאוועק, פיעטריקאוו, טשענ־סטאכאוו און פאביאניץ.

מחמת דעם איז גאטהעלף און נאך בעלי־חובות אוועק קיין וולאצלאוועק, וואו זיי האבען אנגעטראפען אויף די צוויי „בראטשיקעס". יענע האבען פראפאנירט צו בעצאהלען פאר די חובות 70 פראצענט, בתנאי, אז מען וועט נישט פעררא־טען דעם סוד, וואו זיי געפינען זיך. ווייל די איבעריגע בעלי־חובות וועלען זיי אפדעקען בלויז מיט 50 פראצענט...

עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז די סחורות זענען געווען אויסבעהאלטען אין דער עקספעדיציע פון איינעם גוטאווסקי אין וולאצלאוועק אויפ'ן נאמען פון זייער קוזין ווייננבערגער. דאן זענען פערזיגעלט 168 בעלעמס און קאסטענס סחורה.

ווייטער האט מען אויסגעזוכט פערבעהאל־טענע סחורות אין פאביאניץ (ביי איינעם אלעק־סאנדער זאקושעווסקי און ביי אנ'ארבייטערין; אויף וויסאקא 7 אין לאדז — 2 בעלעמס גארן; אין טשענסטאכאוו — 9 בעלעמס סחורה; אין ווארשא 2 בעלעמס.

נאכ'ן אויסגעפינען די סחורות פון אלע בעהעלטעניש, האבען די ברידער בוסקאוואדא געמאכט א פארשלאג אויסצוגלייכען זיך מיט זיי. אלס א גאראנטיע האבען זיי זיך פערפליכטעט אונטערצושרייבען וועקסלען אויף דער סומע פון 20 טויזענד זלאטעס און איבערצושרייבען אויף די בעלי־חובות די פאבריק און א פלאץ.

אויפ'ן 27 אקטאבער 1932 איז בעשטימט געווארען א פערזאמלונג פון די קרעדיטארען, אויף וועלכער עס איז אבער קיינער נישט געקו־מען, און מחמת דעם איז דער באנקראט בטל געווארען. די „בראטשיקעס" האבען זיך דאן אפגעזאגט צו אויספיהרען די בעדינגונגען פונ'ם אפמאך און ארויסצוגעבען די סחורות. זיי האבען בכלל נישט צוגעלאזט קיינעם צו דער פאבריק, דראהענדיג מיט דערמארדען, אויב ס'וועט עמיצען איינפאלען צו צונעהמען סחורה...

דעם 25 נאוועמבער 1932 זענען זיי ווידער דערקלערט געווארען באנקראט. דער אלטער, חיים בוסקאוואדא האט זיך פון דעם דאזיגען באנקראט אזוי שטארק גענומען צום הארצען, אז ער איז געשטארבען.

דער אדוו. סטיפולקאווסקי האט מאכענדיג אנ'אפשאצונג פון די בוסקאוואדא'ס פערמעגען פעסטגעשטעלט אין אקטיוו 185,125 זל. מיט 67 גר. און אין פאסיוו — 317,876 זל. מיט 4 גר., נישט אריינרעכענענדיג אין דער סומע פריווילעגירטע קרעדיטען אויף 100,000 זלאטעס.

ווי ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען האבען זיך די בוסקאוואדא'ס צום באנקראט גוט צוגע־גרייט, פיקטיוו פערקויפט פאבריק־איינריכטונגען, אויסגעשטעלט אין אקטאבער 1932 90 טשעקען אויף דער אלגעמיינער סומע פון 97,533 זלאטעס, וועלכע זענען פראטעסטירט געווארען, מחמת מאנ־געל אין דעקונג. אויך אהן א שיער פיקטיווע „קונדישע" וועקסלען זענען פראטעסטירט געווארען.

ווי ס'איז אויך פעסטגעשטעלט געווארען, האבען זיי די איבעריגע בעשולדיגטע מיטגעהאלפען אין אדורכפיהרען די מאכינאציעס.

נעכטען, בעת'ן פערהער, האבען זיי זיך אין זייערע פערברעכענס נישט מודה געווען און בע־מיהט זיך אויף פערשידענע אופנים ריינוואשען, מ'איז צוגעטראטען צום פערהער פון די עדות.

צוליב דער גרויסער צאהל פון די עדות, וועט דער פראצעס געדויערען אנ'ערך 3 טאג.

אין לאדז האט דער פראצעס ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג.

4 ערשטע־מאי־דעמאנסטראציעס

(2) אויפ'ן 1. מאי ה.ר. זענען אין דער לאדזער סטאראסטווע איינגעמאלדען געווארען 4 מאי־מאַ־ניפעסטאציעס: פון פ.פ.ס. צ.ק.וו.; פון דער רעוואָ־לוציאנערער פראקציע פון פ.פ.ס.; פון ז.ז.ז. און פון די נייע־טשטאנעטע נאציאנאל־סאציאליסטי־שע ארגאניזאציעס.

די הכנות צו דעם פרוב פון א גאז־אטאקע אויף לאדז

(2) לויט ווי מען אינפארמירט אונז פון דער לאדזער שטעטישער סטאראסטווע, ווערען איצט גע־מאכט די נויטיגע הכנות צו די פרובען פון א גאז־אטאקע אויף לאדז.

אין די פאבריקען און אינסטיטוציעס פארן עפענטליכען געברויך ווערען איצט געפיהרט ספע־ציעלע קורסען, עס ווערען צוגעגרייט רעטונגס־דרוזשינעס, און ס'ווערען געשולט ספעציעלע אינ־סטרוקטארען.

דער טערמין פון דעם גאז־אטאקע־פרוב וועט בקרוב פעסטגעשטעלט ווערען.

אויספערקויף פון אויסבראקירטע מיליטער־פערד

(מ) פרייטאג, דעם 27. אפריל, וועט אויפ'ן פערד־מארק, ביי דעם שטאטישען שחט־הויז נו־מער 1 (איבזשעניערסקא גאס) פאָרקומען א ליציטא־ציע פון אויסבראקירטע מיליטער־פערד.

מאהנט א חוב מיט א האק...

(2) נעכטען 6 פארטאגס האט עס פאסירט אויף זגערזשער, לעם נומער 96.

וואיטשעך קאמינסקי (פון קאכאנאווסקיעגא 10) האט זיך דארט צוזאמענגעטראפען מיט פראנציסעק העפטאוויטש און געמאהנט ביי איהם עפעס א חוב.

אז העפטאוויטש האט דערקלערט, אז ער האט ביי זיך קיין געלד נישט, האט קאמינסקי מיט דער האק, וואס ער האט זיך געטראגען, איהם צוהאקט דעם קאפ, פלייצעס און הענד...

אין א געפעהרליכען מצב האט מען דעם פערוואונדעטען אפגעפיהרט אין שפיטאל, און קא־מינסקי האט מען ארעסטירט.

ארגאניזיר־פערזאמלונג פון אלטשטעטישע הויז־בעזיצער־פעראיין

נעכטען איז פארגעקומען אנ'ארגאניזיר־פער־זאמלונג פון אלטשטאטישע הויזבעזיצער־פעראיין.

מיט רעפעראטען זענען ארויסגעטרעטען די ה"ה: זידע, אדוו. שעסקין און איבזש. קרול.

די אנוועזענדע האבען אנגענומען א בעשלוס צו געהען צו די שטאט־ראט־וואהלען אונטער דער ווירטשאפטליכער לאזונג.

נאך די רעפעראטען האבען די פער־זאמעלטע בעשלאסען אריינצוטרעטען אין דעם אלטשטאטי־שען הויזבעזיצער־פעראיין.

קוימענקעהרער'ס און בעקער'ס געהען צו די שטאטראט־וואהלען מיט ב.ב.

אויף א פערזאמלונג פון קוימענקעהרערס און בעקערס, וואס איז פארגעקומען אין לאקאל פון ב.־ב. (פאדלעשנא 1) איז נאכ'ן אויסהערען דעם רעפעראט פון קאפ. טשוויענקא אנגענומען א בע־שלוס צו געהען צו די שטאט־ראט־וואהלען מיט'ן ב.־ב. בלאק.

יודיש
קאמעראל־טעאטער
אלעע 1. מאי 2.
גרויסער ערפאלג!
היינט, מיטוואך, 9 אוונט
גאסטשפילען פון אנסאמבל פון ווארשאווער „פאוויליאן"־טעאטער
אנפיהרונג: חיים סאנדלער
צוזאמען מיט די בעליבטע ארטיסטען חנה לעווין און ראזא סאנדלער.
גרויסע פאלקס־פארשטעלונג
סענסאציאנעלער בינע־רעפארטאזש פון היטלער־לאנד
פרייזען פון 50 גר. ביז 1 זל.
אין ברוינעם גיהנם
אין 3 אקטען, 5 בילדער פון יחיאל פאס. אין דער פיעסע ווערען בולט געשילדערט די
גרויליכקייטען פון היטלער־לאנד
בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון טעאטער.

Dr. HELLER
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע
8 טראַוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אוונט.
זונטאג פון 11–2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייז

Dr.
Wolkowyski
4 ציגעל־גאס 4, טעל. 216-90
נעהמט אן אין הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען, מענער־שוואכע
אויפנאהם־שעה'ן פון 8–1 מיטאג און 5–9 אוונט.

DR. MED. H. LUBICZ
פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראנק.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 41-32 ט
עמפפאנגס־שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאג און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע־זאל

דער שוידערליכער מאָרד אויף אַל. 1 מאַי 21

דער מערדער איז ענטלאָפֿן. — די דערמאָרדעטע האָט ערשט חתונה געהאַט מיט אַ וואָך צוריק.
— דער מאָרד איז פֿאָרגעקומען צוליב דעם, וואָס די שוויגער האָט געוואָלט נעמען אַ טישטוך

דער מאָרד אויף אַל. 1 מאַי 21, וואו דער יודי־שער יונגערמאַן אריה לאַנגפוס האָט מיט צוויי רעוואָלווער־שאָסן דערהרגעט זיין שוויגער פערל ווי־גאַנסקאַ האָט געמאַכט אַ גרויסן רושם. אַזאַ פֿאַל ווערט ביי יודען אין לאָדז דאָס ערשטע מאָל באַ־טירט.

מיר דערוויסן זיך וועגן דעם שוידערליכן מאָרד פֿאָלגענדע פּרטים. אריה לאַנגפוס איז איצט אַלט 22 יאָהר. פֿון פֿאַך איז ער אַ שאָפֿער. לעצטענס האָט ער זיך אָבער בישט פֿאַרנומען מיט זיין פֿאַך, און האָט געלעבט פֿון צופֿעליגע געשעפֿטלעך. מיט אַ צייט צוריק האָט ער געוואָלט פֿאָהרן קיין ארץ־ישראל, ער האָט שוין געהאַט אַן אויסלענדישן פּאַס, נאָר האָט נישט בעקומען דעם וויזע און געבליבן אין לאָדז. בכלל האָט ער נישט געהאַט קיין גוטן נאָ־מען אין די קרייזן וואו מ'האָט איהם געקענט. ער שטאַמט פֿון זעהר אָרענטליכע מענשן, זיין פֿאָטער האָט אַ מאַנופֿאַקטור־געשעפֿט אויף אַנראַדאָווע 3.

מיט אַ צייט צוריק האָט אריה לאַנגפוס זיך בעקענט מיט דעם מיידעל רוזע לוגאַנסקאַ. דאָס מיידעל האָט געאַרבייט און אַרבייט נאָך ביז היינט אין דעם געשעפֿט פֿון זילבערמאַן אויף אַנראַדאָוואַ 3. צוליב דעם וואָס אויך זיין פֿאָטער האָט דאָרט דאָס געשעפֿט איז פֿון דאַנען געקומען די בעקאַנטשאַפֿט. אַ לענגערע צייט האָט דאָס פּאָרל זיך געליבט און דאַן האָבן זיי בעשלאָסן חתונה צו האָבן. די חתונה איז פֿאָרגעקומען מיט פֿיר חדשים צוריק, צוליב דעם וואָס דער מיידעלס מוטער האָט געוואוינט אין צוויי צימער מיט אַ קיך אויף אַל. 1 מאַי 21, האָט זיך דאָס פּאָרל דאָרט אַריינגעצויגען און האָבן גע־וואוינט מיט פּערל וויגאַנסקאַ צוזאַמען.

שוין באַלד אין די ערשטע צייטען איז געקומען צו מחלוקת צווישן לאַנגפוס און זיין יונגער פרוי, און נאָך מעהר מיט זיין שוויגער פּע"ל וויגאַנסקאַ. וועלכע האָט איינגעזעהן אַז ס'וועט איהר אונמעג־ליך זיין ווייטער צו וואוינען צוזאַמען מיט איהם אײדעם.

דערווייל האָט זיך געמאַכט אַזוי, אַז פּערל ווי־גאַנסקאַ אַן אַלמנה, האָט בעשלאָסן חתונה צו האָבן מיט איהרס אַ שוואָגער אויך אַן אַלמן, זי האָט דאָס געטון טאַקע ערשט מיט אַ וואָך צוריק אָבער אויף דעם אופֿן אַז דער איידעם האָט אַפֿילו וועגן דעם נישט געוואוסט, פּערל וויגאַנסקאַ האָט זיך באַלד אַריינגעצויגען אין דער וואוינונג פֿון איהר ביי־עם מאַן אויף בזשעזשינער גאַס.

נעהערנעכטען אין אָוונד איז פּערל וויגאַנסקאַ געקומען צו זיך אַהיים כדי צו נעהמען איהרע זאַכען צו זיך אין דער וואוינונג. אין דער וואוינונג איז גע־ווען לאַנגפוס און זיין פרוי. לאַנגפוס האָט אַנגע־הויבן אויסצולאַכען זיין שוויגער צוליב דעם וואָס זי האָט חתונה געהאַט. די פרוי האָט זיך גאַרנישט אַנגערופֿן נאָר רוהיג געפּאַקט איהרע זאַכען, לאַנג־פֿוס האָט נאַכגעקוקט יעדעס מלבוש, און יעדעס שטיקעל וועש. וואָס די פרוי וויגאַנסקאַ האָט אַריינ־געלייגט אין פּעקעל. אין מיטען דערין האָט לאַנג־פֿוס אָנגעהויבען זיך צו זוכען פּרעטענזיעס, אַז די שוויגער האָט איינגעפּאַקט צוויי טישטוכער און עט־ליכע אַנדערע זאַכען, וועלכע האָבן, לויט דער מיי־נונג פֿון לאַנגפוס, געהערט געהערן צו איהם און די שוויגער האָט בישט געהאַט קיין רעכט זיי אַרויס צוצונעמען. ס'איז געקומען צו אַ שטאַרקער קריגעריי. פרוי וויגאַנסקאַ האָט דאַן גענומען דאָס איינגעפּאַקטע פּעקעל און איז אַרויס אין קאָרידאָר. לאַנגפוס איז איהר נאָכגעלאָפֿען און צוויי מאָל אויסגעשאָסן.

אויפֿ'ן הילף פֿון די שאָסען איז אַריינגעלאָפֿען די פרוי לאַנגפוס, וועלכע האָט אָבער שוין געטראָפֿען איהר מוטער, ליגענדיג אין קאָרידאָר אין אַ קאַלוזשע בלוט. זי האָט געמאַכט אַן אַלאַרם און די שכנים האָבן אַרויסגערופֿן פּאָגאָטאָוויע און פּאָ־ליציי. דער מערדער האָט דערווייל אויסגענוצט די געלעגענהייט און איז בעלם געוואָרען.

דער דאָקטאָר פֿון פּאָגאָטאָוויע האָט פֿעסטגע־שטעלט אַז די פרוי וויגאַנסקאַ איז שווער פֿערוואונ־דעט און האָט זי אָפּגעפֿיהרט אין שפּיטאָל אויף דרעוו־נאָווסקאַ גאַס. אויפֿ'ן וועג איז זי אָבער געשטאָרבען. און די קאַרעטקע האָט דעם טויטען קערפּער אָפּגע־פֿיהרט אין פּראָזעקטאָריום.

די פּאָליציי האָט אונטערגענומען אַן ענערגישע אויספֿאָרשונג, ביז איצט האָט מען נאָך לאַנגפוסן נישט געכאַפּט.

נאָכדעם ווי דער טויטער קערפּער פֿון פרוי וויגאַנסקאַ איז געפּלמסט געוואָרען, האָט די "חסד של אמת", איהם אָפּגעפֿיהרט אויפֿ'ן בית עולם פֿון וואַ־נען ס'וועט היינט פֿאָרקומען די לויה.

ערפֿאָלגרייכע אינטערווענץ אין דער פֿינאַנץ־קאַמער

וועגען בעעולה'טע ביים אויסמעסטן דעם „ריטשאַלט"־שטייער

ווי בעקאַנט זאָגט דאָס געזעץ וועגען ריט־שאַלט"־שטייער, אַז פֿון ריטשאַלט ביי די סוחרים, וועלכע פֿערקויפֿן אַרטיקלען וואָס האָבן שוין אַ סטאַליירטען אומזאַץ־שטייער (צוקער, זאַלץ, זאַ־פּאַלקעס, פּאַפּיראָסען) זאָל מען אַראָפּרעכנען 20 פּראָצענט. יעדער שטייער־אַמט האָט אָבער אַנדערש בעהאַנדעלט די פֿראַגע און אַנדערש אינטערפּרעטירט דאָס געזעץ. די גרעסטע צאָהל שטייער־אַמטען אין לאָדז האָבן נישט אַראָפּגע־רעכענט די 20 פּראָצענט און צוגעשיקט מאַהנונגס־צעטלען אויף דעם גאַנצען ריטשאַלט.

נעכטען האָט דער פֿאָרשטעהער פֿון קאָלאָ־יאַל־הענדלער - פֿערבאַנד, שרודמיעיסקאַ 20 ה' גאָלדקאָרן אינטערווענירט אין דער פֿינאַנץ־קאַמער וועגען דעם דאָזיגען ענין, ה' גאָלדקאָרן איז אויפֿגענומען געוואָרען דורך דעם לייטער פֿון דער צווייטער אָפּטיילונג ה' לעוואַנדאָווסקי.

נאָכ'ן אויסהערן דעם גאַנצען ענין האָט לייטער לעוואַנדאָווסקי געגעבען צוזאָגשטעלן אַ מעמאָריאַל וועגען דעם ענין, ס'זאָלען אויך אָנגע־געבען ווערען די נעמען פֿון די צאַהלער, וועלכע האָבען דאָס רעכט, אַז מ'זאָל ביי זיי אַראָפּרעכע־נען די 20 פּראָצענט און דאָס איז נישט געטון גע־וואָרען, די אַלע בע'עולה'טע דאַרפֿען אויך אָפּגע־בען אינדיווידועלע רעקורסען, וועלכע וועלען גינ־סטיג ערלעדיגט ווערען.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען

דאַנצער, זגערזשער 57, גראַשקאָווסקי, 11 ליסטאָפּאַד 15, גאַרפּיין, פּילסודסקי 54, ראַ־דזינסקי, פּיעטרקאָווער 165, רעמביעלינסקי אַנ־דזשעיאַ 28, שימאַנסקי, פּשעגדזשאַלניאַנאַ 75.

צוויי יאָהר טורמע פֿאַר'ן וועלען בע'גנב'ענען אַ פּאָליציאַנט

(2) אין דער נאַכט פֿון 19, אויף 20־טען יאַנואַר ה. י. האָט דער עלטער פּאָליציאַנט אַנ־אַנטשאַק (גראַכאָווע 19) געכאַפּט ביי דער האַנד ביי זיך אין שטוב דעם גנב פֿראַנציישעק פּיאָטראָוו־סקי (פֿון לימאַנאָווסקיעגאָ 30).

פּיאָטראָוויטש האָט נעכטען בעקומען דעם פֿאַ־אַ פּסק־דין — 2 יאָהר טורמע און פֿערלירען דאָס רעכט אויף 5 יאָהר.

ראַדאָמער הילפֿס־געזעלשאַפֿט אין לאָדז

אויף דער איניציאַטיוו פֿון אַ גרופּע ראַדאָ־מער עסקנים איז געלונגען צו גרינדען אַ הילפֿס־געזעלשאַפֿט פֿון ראַדאָמער לאַנדסלייט פֿון לאָדז און אין דער אומגעגענד.

די געזעלשאַפֿט האָט די אויפֿגאַבע צו אָר־גאַניזירען אַלע געוו. ראַדאָמער אין לאָדז אין איין קערפּערשאַפֿט.

די איניציאַטאָרען גלויבען, אַז די ניי־געשאַפֿענע געזעלשאַפֿט וועט זיך גוט ענטוויקלען, און אַלע געוו. ראַדאָמער, וואָס געפֿינען זיך אין לאָדז, וועלען זיך פֿערשרייבען פֿאַר מיטגלידער.

פֿון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי	— — — —		82.25
3 פּראָצענטיגע	בוראָוולאַנע	—	43.70
4 „	דאָלאַרובקאַ	—	53.20
7 „	סטאַביליזאַציע (אמ.)		59.75
8 „	וואַרשאַווער פֿאַנד־בריף		54.38
8 „	לאָדזער „ „		48.00
ענגלישער פֿונט	— — —		27.03
דאָלאַר — אָפֿיצ.	5.25 נישט אָפֿיצ. —		5.20
גאָלד־דאָלאַר —	— — —		9.00
גאָלד־רובל —	— — —		4.65
דייטשער מאַרק	— — —		2.02

ראַדיאָ־ווינקעל

מיט'ן מיקראָפֿאָן אויף דער גאַס

מיט'ן מאָמענט פֿון אָנקומען פֿון פֿריהלינג, ווען די טעג ווערען וואַס אַמאָל וואַרימער און דאָס לעבען טראָגט זיך איבער אַלץ מעהר אויף דער שוויס פֿון דער נאַטור, מוז אויך דער ראַדיאָ־מיקראָ־פֿאָן פֿערלאָזען דעם בעקוועמען סטודיאָ און איבער־טראָגען זיך אויף דער פֿרייער לופֿט, כדי צו איבער־פֿאָרמירען זיינע הערערס וועגען די אַקטועלע גע־שעהענישען.

אַלץ, וואָס איז אַקטועל ענטהאַלט אין זיך עמאָר־ציעס, דעריבער זענען די ראַדיאָ־רעפּאָרטאַזשען, וואָס ווערען איבערגעגעבען דורך אַ פֿעהיגען ראַדיאָ־רעפּאָרטער, אַזוי אינטערעסאַנט, אַז זיי ווערען אין דער גאַנצער ציוויליזירטער וועלט אויפֿגענומען מיט'ן גרעסטען אינטערעס.

אַזוי ווי אין די פֿערגאַנגענע יאָהרען, וועט אויך דאָס יאָהר דער ראַדיאָ־רעפּאָרטער פֿון פּוילישען ראַדיאָ אַרויסגעהן אויף דער פֿריי, כדי אין די פֿריה־לינג, זומער און הערבסט־חדשים אויפֿכאַפּען פֿאַר זיינע צוהערערס פֿיל אינטערעסאַנטע, אַקטועלע גע־שעהענישען, ווי ספּאָרט־אימפּרעזעס, אַלערליי פֿייער־ליכקייטען א.אַ.וו.

וואָס שייך לויפֿענדע געשעהענישען מיינט דער ראַדיאָ אַז דאָס אויספֿיהרליכע אינפֿאָרמירען וועגען די אַקטועלע געשעהענישען און דאָס אַרומרעדען פֿון די לעצטע פּאַסירונגען געהערט מעהר צו די אויפֿגאַ־בען פֿון דער טאָג־טעגליכער פּרעסע, אַזוי צ.ב. האָט דער ראַדיאָ די לעצטע צייט כסדר אינפֿאָרמירט זיינע הערערס וועגען גאַנג פֿון דער רעטונגס־אַקציע פֿון דער טשעליוסקין־עקספּעדיציע. די אינפֿאָרמאַציע פֿאַר די ראַדיאָ־הערערס איז בעשטאַנען בלויז אין געבען קורצע ידיעות, דערביי האָט דער ראַדיאָ־אַנזאָ־גער בעת דעם ענדיגען פֿון לייענען דעם לעצטען קאָמוניקאַט אָפּגעשיקט אַלע זיינע ראַדיאָ־הערערס צו דער טאָג־פּרעסע, וועלכע האָט טאַקע געבראַכט אויספֿיהרליכע בעריכטען וועגען דער רעטונגס־אַקציע.

ווי מיר זעהען אַלזאָ איז די אויפֿגאַבע פֿון ראַדיאָ צו געבען זיינע צוהערער בלויז קורצע קאָנ־דענסירטע ידיעות אַהן וועלכע עס איז קאָמענטאַרען, ווייל דער דאָזיגער געביט געהערט אויסשליסליך צו דער טעגליכער פּרעסע. דער ראַדיאָ־רעפּאָרטאַזש האָט אָבער זיינע אייגענטימליכקייטען, וועלכע עס האָט בישט די פּרעסע. דאָס רעפּאָרטערישע אויער פֿון מיקראָפֿאָן וועט אַריינדרינגען אין דעם הויז, אין קעסעל־גרוב פֿון גרויס־שטאָטישען לעבען און אין דער געשטאַלט פֿון פֿערשידענע קלאַנגען און גע־רוישען געבען דעם ראַדיאָ־הערער אַ בילד פֿון דעם, וואָס עס קומט פֿאָר אין דער גרויסער וועלט.

וואָס העכער עס וועט זיין דער „קלאַנג־פֿאָן" פֿון ראַדיאָ־רעפּאָרטאַזש אַלץ שטאַרקער וועט זיין דער איינדרוק, ביים ראַדיאָ־הערער. עס איז אַ בייער עקספּערימענט אין ראַדיאָ־וועזען וואָס דאַרף רייכער מאַכען די רייך־אַקוסטישע איינדרוקען פֿון ראַדיאָ־הערער.

די הכנות פֿון פּוילישען ראַדיאָ צום זומער־סעזאָן

צום פֿאָרשטעהענדען זומער־סעזאָן גרייט צו דער פּוילישער ראַדיאָ אַ ספּעציעלען פּראָגראַם.

להיפּך צו די פֿערגאַנגענע יאָהרען, ווען דאָס זומער־פּראָגראַם איז צוליבן אָפּפֿאָהרען פֿון די בעסטע אַרטיסטישע כוחות געשטאַנען אויף אַ נידריגערן מצב ווי דאָס ווינטער־פּראָגראַם, וועט הייאָהר דאָס זומער־פּראָגראַם שטעהן אויף דערזעלבער הויך, וואָס דאָס ווינטער־פּראָגראַם.

די אַרבייטען ביים צונויפֿשטעלען דאָס זומער־פּראָגראַם זענען אין פֿולען גאַנג. עס ווערען בעטראַכט און אויסגעאַרבייט אַ גאַנצע רייהע פּראָיעקטען וואָס זאָלען דאָס זומער־פּראָגראַם מאַכען אינטערעסאַנט. בעלעהרענד, זאָלען געבען דאָס מאַקסימום פֿון פֿער־ווײַלונג און דאָס אַנגענעהמע פֿערברענגען די צייט ביים ראַדיאָ־אַפּאַראַט.

געגעראַל־פֿערזאַמלונג פֿון „תומכי אורחים"

אין דער אַנוועזענהייט פֿון אַ גרעסערער צאָהל מיטגלידער, איז זונטאָג פֿאָרגעקומען די גע־נעראַל־פֿערזאַמלונג פֿון „תומכי אורחים". די פֿער־זאַמלונג עפֿענט וו. פּרעזעס, מענדעל בערגער. נאָכן בעעהרען די פֿערשטאָרבענע מיטגלידער ווערט אַלס פֿאָרזיצער געוועהלט ה' חיים לעווקאָ־וויטש. אַלס אַסעסאָרען: יוסף כושנאָוויטש, הלל מעקלער, ברוך ראַטביין. סעקרעטאַר: ישראל ליכ־טענשטיין.

פֿעראיינס־סעקרעטאַר לייזעראָוויטש גיט אָפּ דעם טעטיגקייטס־בעריכט פֿון וועלכען ס'איז צו זעהען, אַז די פֿערוואַלטונג האָט געאַרבייט זעהר אינטענסיוו. דורך דער צייט פֿון 23 חדשים האָט די קיך אַרויסגעגעבען שבתים־ און יום־טובים־מאָלצייטען פֿאַר 21 טויזענד פּערזאָן אויפֿן אָרט. 12,500 פֿאַמיליעס האָבען אַהיימבעקומען געקאָכטע מאָלצייטען. די פּסח־אַקציע אין 1933 האָט אַרומ־גענומען 442 פֿאַמיליעס וועלכע האָבען בעקומען פּראָדוקטען אויף גאַנץ פּסח, און 240 פּערזאָן — מענער, פֿרויען און קינדער — האָבען געגעסען אין דער פּסח־קיך.

די הייאָהריגע פּסח־אַקציע איז געווען גרעסער מיט 30 פּראָצ. נעגען דעם פֿערגאַנגענעם יאָהר. אויף די ווינטער־חדשים האָט די פֿערוואַל־טונג איינגעאָרדענט אַ „וואַרים־שטוב" פֿאַר 100 אָרימע קינדער פֿון פֿאָלקס־שולען און תלמוד תורות. די הכנסה פֿון פֿעראיין האָט בעטראָפֿען 34703 זל. מיט 54 גר. הוצאות 34575 זל. מיט 91 גר.

דער בעריכט ווערט דורך דער רעווידיר־קאָמיסיע בעשטעטיגט. נאָכדעם ווי ס'רעדען די ה"ה: קאַרמעסער, ל. רעזניק, י. ליכטענשטיין, ל. וויינטרויב, ב. ליפּשיץ, מ. בערגער און פֿרוי, י. ראַדזינער, ווערט אויסגעדריקט אַ דאַנק די פֿער־וואַלטונג, דעם פֿרויען־קאָמיטעט, און די יוגענד ווירטש. קאָמיסיע, דעם פֿעראיינס־סעקרעטאַר ה' ל. לייזעראָוויטש פֿאַר זייער אונערמידליכע אַרבייט לטובת „תומכי אורחים".

אין דער נייער פֿערוואַלטונג ווערען גע־וועהלט די ה"ה: יוסף בעכער, מענדעל בערגער, מאָטעל מיזעס, בעריש רוסאַק. בעריש ליפּשיץ, לייבוש איזשביצקי, משה אָפּמאַן, יצחק זילבער־שאַץ, הלל מעקלער, הערשעל לייב ראַקאַטש, בן־ציון ראַפּאָפּאָרט, ברוך ראַטביין, דוד פּעפּער, לייזער זאַזשעווסקי, אברהם י. מעסט, בונם אַל־בעק, זלמן ביטערמאַן און חיים אשר לובאַכינסקי. אין דער רעווידיר־קאָמיסיע: הערשעל אַפּאַטשינסקי, דוד זילבערבערג, אהרן קרישטאַל, שמואל צאַמ־בער און מאָכעל ראָזענשטיין.

* * *

אויף דער נעכטיגער זיצונג איז קאָנסטיטואירט געוואָרען די פֿערוואַלטונג אויף פֿאָלגענדען אופֿן: פּרעזעס — ה' יוסף בעכער, I וויצע־פּרעזעס — מענדעל בערגער, II וויצע־פּרעזעס—מאָטעל מיזעס, עהרען־סעקרעטאַר — בעריש ליפּשיץ, קאַסירער — בעריש רוסאַק.

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149־07
ספּעציאַל־אַרצט פֿאַר הויט־ און געשלעכטס־קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע־בעהאַנד־לונג און סעקסועלע בעראַטונג.
אַלע אַרט אַנאַליזען.
נעמט אָן פֿון 8—11 און 4—8 אוו. זונטאָג פֿון 9—1 בייטאָג
פֿאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען.

ביי העמאָרידען־ליידען
פֿערשטאָפּונג, ברענגט דער געברויך פֿון נאַטירליכען ביטערוואַסער
Franciszka Józefa
שטענדיג אַנגענעהמע דערלייכטערונג.

דיר. דוד צעלמייסטער
פּרעזענטירט
די גאַסטשפּילען פֿון טעאַטער
„אַראַראַט"
קינסטל. אַנפ. מ. בראָדערזאָן.
לעצטע 2 טעג!
היינט, מיטוואָך, 1 פֿאָרשטעלונג 9.15 אָוונט
ביליגע פּרייזען פֿון 70 גר. ביז 2.20
ר ע וו ע ל א צ י ע ־ פּ ר א ג ר א ם
אין 2 טיילן, 16 בילדער מיט אַ פּראָלאָג און עפּילאָג
רעזשיסירט פֿון ש. דזשיגאַן און י. שומאַכער.

ט ע א ט ע ר
„ראָזמאַיטאָשטשי"
(פֿריהער „Teatr Miejski")
ציגעל־גאַס 27, טעל. 112־25

הימל עפֿן זיך!
קאָנפֿעראַנסיע: וואָל. גאַדיק. מוזיק־לייטונג: הערש רובין. אויסערן פּראָגראַם טרעט אויף די בעריהמטע קינסטלערין פֿרידע בלומענטאַל אין איהר רעפּערטואַר.
פֿרייטאָג, ד. 27 אַפּריל וואָס ???
בילעטן אין קאַסע פֿון 11 ביז 2 און פֿון 5 נאָכמ.

DR. MED.
H. Różaner
הויט, ווענערישע קראַנקהייטן און מענער־שוואַכע
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.
עמפּפֿאַנגט פֿון 8—10 און פֿון 5—8 אוו.

פאַרוואָס די בעשולדיגטע זענען גע־שטעלט געוואָרען פאַר׳ן געריכט

(ענדע פֿון 1־טע זייט)

עס איז געווען אַ פּלאַנטער אין אַ פּלאָנטער. איינער פֿון די בעשולדיגטע, ראָזענבלאַט, האָט דערצעהלט פֿאַר דעם ריכטער באַדילי, אַז צו איהם איז געקומען אַ פֿרוי צוויי מאָל אין תּפיסה. די פֿרוי הייסט רבקה פֿייגין. זי איז געווען פֿריהער אין נאָהענטע בעציהונגען מיט איהם. רבקה פֿייגין האָט איהם געבעטען, אַז ער זאָל זיך מודה זיין. ער זאָל דערצעהלען, אַז ער האָט אויסגעפֿיהרט דעם מאָרד אויף אַרלאָזאָראָוו׳ן. רבקה פֿייגין איז פֿאַר דעם אויספֿאָרשונגס־ריכטער נישט ערשינען אַלס עדות. די פֿאַרטיידיגונג רופֿט אָן פֿייגינ׳ס אויפֿפֿיהרונג — „פּראָוואָקאַציע". דאָס האָט זי איהם געוואָלט פּראָוואָצירען, פֿאַרנאַרען.

לאָמיר אָננעהמען, אַז זי האָט טאַקע אויסגעטראַכט אויף איהם אַ בלבול, ווי די פֿאַרטיידיגונג וואָלט געזאָגט, אָבער זי איז דאָך געווען איינער אַ נאָהענטער מענש. איז, אַלזאָ, איינס פֿון די ביידע: אָדער זי האָט געוואוסט עפּעס וועגען דעם, ווער עס איז דער מערדער, אָדער זי האָט געגלויבט, אַז ער איז דער מערדער.

אָנגענומען, אַז זי האָט געגלויבט, אַז ראָזענבלאַט איז דער מערדער, אָדער זי האָט געמאַכט אַ מעשׂה. מעגליך, אַז זי האָט געהאַט געוויסע סמנים איהם צו פֿערדעכטיגען, און דעריבער האָט זי אַזוי גערעכענט. אַז זי האָט געהאַט אַ געוויסע אינפֿאָרמאַציע, וואָס עס טוט זיך ביי די רעוויזיאָניסטען, בעווייזט דאָך דאָס, וואָס די פּאָליציי האָט רעגיסטרירט ראָזענבלאַט׳ן לויט איהר אינפֿאָרמאַציע. עס האָט מען דאָך אויפֿגעדעקט די געשיכטע מיט דעם „ברית־בריונים", אַ טעראָריסטישע אָרגאַניזאַציע ביי די רעוויזיאָניסטען, און אַט האָט דאָך איין עדות דערצעהלט, אַז ראָזענבלאַט איז געווען דער אָנפֿיהרער פֿון אַ נעסט פֿון „ברית־הבריונים" אין כּפֿר־סבא. מען האָט דאָך געבראַכט פֿאַר דעם געריכט אַן׳אויסגעהאַקטע צייכען זייערע מיט די איניציאַלען „ב.צ.מ.", דאָס מיינט, לויט דער בעשולדיגונג, ברית־ציונים־מהפּכנים — דער פֿאַרבאַנד פֿון ציוניסטען־רעוואָלוציאָנערען און לויט די פֿאַרטיידיגער טייטשען אויס דעם „מ" — מדיניים — פּאָליטישע ציוניסטען. און ראָזענבלאַט האָט צוערשט אַליין ערקלערט, אַז דאָס מיינט רעוואָלוציאָנערען, און דערנאָך האָט ער עס אַנדערש אויסגעטייטשט.

רבקה פֿייגין איז נישט ערשינען פֿאַר דעם אויספֿאָרשונגס־ריכטער, און מיר ווייסען וועגען איהר בלויז, וואָס ראָזענבלאַט האָט וועגען איהר דערצעהלט.

און נאָך אַ מערקווירדיגע געשיכטע.

עס זיצט אין דערזעלבער תּפיסה אין יפֿו, וואו סטאַווסקי, ראָזענבלאַט און אחי־מאיר, איינער אַ ייד מיט דעם נאָמען משה כּהן. ער זיצט פֿאַר אַ גנבה, וואָס האָט ער גע׳גנב׳עט? ער האָט גע־גנב׳עט אַ זייגערל ביי זיין שטיף־פֿאָטער, דער מאַמע׳ס צווייטער מאַן. דער שטיף־פֿאָטער האָט אויף איהם אָנגעגעבען אין געריכט. משה כּהן, דער גנב, האָט זיך מודה געווען אין געריכט, אַז ער האָט טאַקע גע׳גנב׳עט דאָס זייגערל. דאָס געריכט האָט איהם פֿער׳משפּט אויף 10 טעג, זיצט ער אין גוטער נעזעלשאַפֿט.

אין איין פֿריהמאָרגען ענטוויקעלט זיך אַ געשפּרעך צווישען איהם און ראָזענבלאַט׳ן.

זיי רעדען צווישען אַנדערע זאַכען, אויך וועגען דעם אַרלאָזאָראָוו־פּראָצעס. משה כּהן דערצעהלט, אַז ער זיצט נישט פֿאַר אַ גנבה, נאָר אויף אַ פּאָליטישער בעשולדיגונג אַזוי, אַז ראָזענבלאַט האָט דעם איינדרוק, אַז ער איז אַ רעוויזיאָניסט. משה כּהן בעמערקט אין דעם געשפּרעך:

— ביי דיר זענען די הענטלעך ווי ביי אַ מיידעל, — מיידעלשע הענטלעך. ווי אַזוי האָבען זיי, אַט די הענטלעך, געקענט האַלטען אַ רע־וואָלווער?

דערויף ענטפֿערט איהם ראָזענבלאַט:

— פֿינגדעסטוועגען האָבען זיי געהאַלטען אַ רעוואָלווער און געשאָסען מיט איהם.

משה כּהן אין זיין עדות־זאָגען האָט ער־קלערט, אַז דאָס האָט ראָזענבלאַט געמיינט, אַז ער האָט געשאָסען אויף אַרלאָזאָראָוו׳ן. עס קומט אַרויס פֿון זיינע רייד, אַזוי ווי ראָזענבלאַט זאָל זיך האָבען מודה געווען פֿאַר איהם אין דעם אַרלאָזאָ־ראָוו־מאָרד.

ראָזענבלאַט׳ס פֿאַרטיידיגער זאָגט, אַז משה כּהן איז אַ גנב, און מען קען איהם נישט גלויבען. כּסתּמא האָט ער גערעכענט צו בעקומען אַ בעלוינונג פֿון דער פּאָליציי, און צוליב דעם האָט ער אויסגעטראַכט אַ בלבול אויף ראָזענבלאַט׳ן.

איז דאָס אויך נישט אַזוי איינפֿאַך. פֿאַרוואָס דווקא אויף ראָזענבלאַט׳ן? ווען משה כּהן זאָל וועלען בלויז אויסטראַכטען אַ ליגען, האָט ער דאָך געקענט אויסטראַכטען וועגען אַנ׳אַנדערען אויך. און ווען ער זאָל וועלען פֿאַבריצירען, האָט ער דאָך געקענט זאָגען אויך וועגען מינצ׳ן, איינער אַ פֿערדעכטיגער אין מאָרד, וואָס איז צו יענער צייט געזעסען אין תּפיסה, און די פּאָליציי האָט איהם דערנאָך בעפֿרייט, ווייל זי האָט נישט געהאַט קיין בעווייזען געגען איהם. זי האָט אָבער מינצ׳ן בע־פֿרייט גראַד אויף דעם גרונד פֿון משה כּהנ׳ס עדות־זאָגען, וועלכער בעקרעפֿטיגט דעם פֿערדאַכט אויף ראָזענבלאַט׳ן.

משה כּהן דערצעהלט גאָרנישט וועגען סטאַווסקי׳ן. ער זאָגט בלויז, אַז ראָזענבלאַט האָט איהם דערצעהלט, אַז סטאַווסקי האָט געהאַט אַ שייכות מיט דעם מאָרד. און ער דערצעהלט נישט, ווי אַזוי ער איז געווען פֿערבונדען מיט דעם מאָרד־טאַט.

ווען ער זאָל וועלען זאָגען אַ ליגען, האָט ער דאָך געקענט דערצעהלען, אַז ראָזענבלאַט האָט זיך פֿאַר איהם מודה געווען. אָבער ער זאָגט דאָס נישט. ער זאָגט בלויז, אַז פֿון די געשפּרעכען מיט ראָ־זענבלאַט׳ן קומט אַרויס, אַזוי ווי ער זאָל זיך האָ־בען מודה געווען.

דערצו נאָך אַ מאָמענט: ראָזענבלאַט האָט דערצעהלט זיין „אַליבי" אין פֿערשידענע אופֿנים. ביי דעם ערשטען פֿערהער האָט ער געזאָגט, אַז ער האָט פֿערבראַכט דעם גאַנצען אָוועגד פֿון מאָרד אין אַ קאַפֿע. איצט טענה׳ט ער, אַז דעם גאַנצען אָוועגד פֿון מאָרד איז ער געזעסען אויף אַ פֿאַר־זאַמלונג פֿון די רעוויזיאָניסטען אין כּפֿר־סבא.

ביי איינעם פֿון ראָזענבלאַט׳ס חברים אין כּפֿר־סבא האָט מען מען געפֿונען אַ רעוואָלווער, אין דער צייט ווען מען האָט אַרעסטירט ראָזענ־בלאַט׳ן. די קויל, וואָס מען האָט געפֿונען אין אַרלאָזאָראָוו׳ס קערפּער, איז פֿון דעמזעלבען טיפּ רעוואָלווער, וואָס מען האָט געפֿונען ביי ראָזענ־בלאַט׳ס חבר. די בעשולדיגונג האָט וועגען דעם דערצעהלט דעם ריכטער, אָבער זי האָט נישט גע־בראַכט דעם רעוואָלווער פֿאַר דעם געריכט, ווייל זי האָט נישט קיין בעווייז, אַז דאָס איז טאַקע דער רעוואָלווער, מיט וועלכען מען האָט זיך בע־נוצט ביים מאָרד.

און איצט וועגען סטאַווסקי׳ן. ער האָט דער־צעהלט, אַז אין דער נאַכט פֿון מאָרד האָט ער אָפּגעגעסען אין אַ קליינעם רעסטאָראַן אין ירושלים. אַ פֿערטעל נאָך 8 האָט ער זיך געלעגט שלאָפֿען אין אַ האָטעל נישט ווייט פֿון רעסטאָראַן. ווער עס קוקט אָן סטאַווסקי׳ן, זעהט גלייך, אַז ער איז נישט פֿון די, וואָס לעגען זיך שלאָפֿען 8 אַ זייגער אין אַ גאָרנישט געהויבענעם האָטעל און אין אַ שעהנער זומער־נאַכט, אין אַ צימער מיט 4 בעטען און בעזונדערס אין אַנ׳אָוועגד, ווען זיין בעסטער פֿריינד אבא אחימאיר האַלט אַ פֿאָרטראָג אין ירו־שלים ביי די רעוויזיאָניסטען.

דער אייגענטימער פֿון האָטעל טורדזשעמאַן האָט געדאַרפֿט עדות זאָגען, אַז סטאַווסקי איז ווירקליך געקומען פֿריה שלאָפֿען. אָבער ביי דעם צווייטען פֿערהער אין דער פּאָליציי האָט ער גע־זאָגט, אַז ער איז נישט זיכער, אַז דאָס איז ווירקליך געווען סטאַווסקי, וואָס איז צוריקגעקומען אַזוי פֿריה אין האָטעל. דערווייל איז טורדזשעמאַן געשטאָרבען, איידער ער איז ערשינען פֿאַר דעם אויספֿאָרשונגס־ריכטער. דער אַליבי פֿון סטאַווסקי האָט זיך אַ רוק געטון פֿון 8.15 אויף 9 אַ זייגער, און אַז ער איז ביז דעמאָלט געזעסען אין רעסטאָראַן. דער אייגענטימער פֿון רעסטאָראַן האָט איהם נישט געזעהן. די יודישע פּאָליציי, וואָס קומען אָפֿט אין דעם רעסטאָראַן, און זיי זענען יענעם אָוונד אויך געווען דאָרט, האָבען איהם נישט געזעהן, אָבער אַ מיידעלע פֿון 12 יאָהר און אַ יונגעל פֿון 16 יאָהר — די קינדער פֿון דער קעכין, וואָס אַרבייט אין יענעם רעסטאָראַן — האָבען דערצעהלט, אַז זיי האָבען איהם יאָ געזעהן אין רעסטאָראַן. עס זענען פֿאַרהאַן נאָך צוויי עדות, וואָס זאָגען, אַז זיי האָבען איהם געזעהן, אָבער די פּאָליציי זאָגט, אַז זי האָט אַ גרונד נישט צו גלויבען די דאָזיגע צוויי עדות.

די פּאָליציי בעשטעטיגט, אַז סטאַווסקי איז געווען אין ירושלים פֿרייטאָג ביינאַכט און אויך שבת אין דערפֿריה, אויף מאָרגען נאָך דעם מאָרד. סטאַווסקי אַליין האָט דערצעהלט, אַז אין דער פֿריה איז ער אומגעגאַנגען פֿון איין רעסטאָ־ראַן אין צווייטען, אום צו הערען וואָס מען רעדט וועגען מאָרד. די פּאָליציי בעשטעטיגט אויך, אַז סטאַווסקי האָט זיך געפֿונען אין האָטעל טורדזשע־מאַן פֿרייטאָג און שבת אין צימער נומער 5. די פֿראַגע איז אָבער, ווער זענען געווען די מענשען, וואָס זענען געווען אין זעלבען צימער מיט סטאַווסקי׳ן. פֿון די פֿיער מענשען האָבען זיך געמאָלדען בלויז צוויי, און דער דריטער איז נישטאָ. ביז היינט ווייס מען נישט, ווער ער איז געווען. עס איז מערקווירדיג, אַז דער דריטער איז נישט געקומען זיך מעלדען. פֿאַרוואָס האָט ער מורא? פֿאַרוואָס האָבען די אַנדערע צוויי קיין מורא נישט געהאַט?

די בעשולדיגונג געגען סטאַווסקי׳ן איז בע־גרינדעט אויף דעם עדות־זאָגען פֿון פֿרוי סימאַ אַרלאָזאָראָוו, און אויף דעם עדות־זאָגען פֿון אַ יונגעמאַן וואָס איז געזעסען מיט אַ פֿריינדין נישט ווייט פֿון פּלאַץ פֿון מאָרד און עטליכע מינוט פֿריהער איז צו איהם צוגעקומען איינער און האָט זיך אין איהם איינגעקוקט. דער עדות האָט גע־זאָגט, אַז ער וועט נישט דערקענען יענעמס גע־זיכט אָבער ער וועט דערקענען דעם בוי פֿון זיין קערפּער. און צווישען 75 אַנדערע מענשען האָט ער דערקענט סטאַווסקי׳ן.

דאַן האָבען צוויי אַראַבישע ספּעציאַליסטען וואָס דערקענען די טריט פֿון מענשען, דערקענט די טריט זיינע, סטאַווסקיס, אַז זיי פּאַסען צו די טריט פֿון איינעם פֿון די צוויי, וועלכע זענען אַנטלאָפֿען פֿון פּלאַץ פֿון מאָרד.

די פֿאַרטיידיגונג וויל בעווייזען, אַז מען קען זיך נישט פֿערלאָזען אויף אַט די סמנים פֿון די צוויי ספּעציאַליסטען פֿון די פֿוס־טריט. אָבער דער פֿאַקט בלייבט, אַז אַט די ביידע אַראַבער ענטדעקען יעדען טאָג לויט די פֿוס־טריט פֿערשי־דענע קרימינעלע פֿערברעכער, און דאָס געריכט פֿעראורטיילט לויט דעם. זיי דינען אין דער פּאָ־ליציי. אַט האָבען זיי לויט די פֿוס־טריט אָפּגעזוכט דעם פּלאַץ, וואו עבדול מעדזשיר האָט בעהאַלטען דעם רעוואָלווער מיט די קוילען אין דער ערד.

אין רעזולטאַט פֿון דער דאָזיגער אויספֿאָר־שונג זענען די בעשולדיגטע געשטעלט געוואָרען פֿאַרן געריכט, וועלכער וועט זיך דאַרפֿען אַרויס־זאָגען דעם פּסק אין דאָזיגען פֿערפּלאָנטערטען ענין.

י. שפּיגעלמאַן.

דער אַריער־פּאַראַגראַף 93

ר. אײַזראַעל

שפּאַנענדער ראָמאַן פֿון דער איצטיקער היטלער צייט

— דערפֿאַר עלף אַ דיגער, ווייל דאָס איז מיין מזלדיגע שעה, האָט דער אונבעקאַנטער שטומער מיסט געענטפֿערט.

— און דאָס איז מיין אומגליקליכע שעה, האָט בעהמע אַרויסגעברומט.

— איך וועל זיין פּינקטליך, האָט דער אונ־בעקאַנטער געזאָגט און איז אַוועק.

ביים טישעל זענען געבליבען זיצען בעהמע מיט פֿריצין...

— וואָס איז דאָס פֿאַראַ אַנשיקעניש, האָט בעהמע געזאָגט, רויט פֿאַר אויפֿרעגונג.

— באמת אַ מאָדנע זאַך, הגם איך ווייס אַליין נישט גענוי וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך, וואָס איז דאָס פֿאַר אַ דאָקומענט, מיט וועלכען ער האָט איך שאַנטאַזשירט?

— אפשר מייבט איהר, אַז איך האָב מורא פֿאַר דעם דאָזיגען דאָקומענט, ס׳הויבט זיך גאָר־נישט אָן. איך וויל בלויז נישט האָבען מיט זיי צו טון. איך וויל נישט, אַז מען זאָל מיין נאָמען אַרומשלעפּען.

— אויב איהר האָט דערפֿאַר נישט מורא, איז פּונקט טויזענד מאַרק אַ גאַר גרויסע סומע...

— געוויס, געוויס, איך האָב שוין באַלד חרטה צו וואָס איך בין איינגעגאַנגען אויף דעם גאַנצען עסק. צוריקציהען אָבער וויל איך זיך נישט, ווייל כ׳האָב זיך שוין צופֿיל אַנגאַזשירט דערין.

בעהמע מיט פֿריצין האָבען נאָך לאַנג גע־שמועסט. דאָס געשפּרעך האָט איבערגעגאַנגען אויף אַלץ. בעהמע האָט געפּרובט איינרעדען, אַז די אַלע צרות, וואָס שיטען זיך לעצטענס אויף איהם, קומען פֿון העלען, מיט וועלכער ער האָט גע־קענט זיין גליקליך און אויך זי וואָלט געקענט זיין גליקליך.

— זי איז מיין בייזער גורל, וועלכע שלעפּט זיך מיר נאָך, האָט זיך בעהמע פֿערקלאָגט פֿאַר פֿריצין.

— איצט וועט דאָך ווידער גוט ווערען, האָט פֿריצי איהם געפּרובט בערוהיגען, אייער בייזער גורל וועט איהר מאָרגען אין אָוונד צוריקבעקו־מען איז דער האַנד אַריין און איהר וועט ווידער ווערען רוהיג און ווייטער שטייגען אויף דער לייטער פֿון קאַריערע, אַזוי ווי ביז איצט.

פֿריצי האָט זיך געזעגענט מיט בעהמען, ער איז נישט געגאַנגען גלייך צו דעם אָרט, וואו ס׳־זענען געווען הייבריך, זאַקס, העלען און לאָטאַ, נאָר האָט זיך געדרעהט אין די גאַסען סתּם אַזוי, ער האָט מורא געהאַט, צי בעהמע געהט איהם נישט נאָך און וועט זיך דערוויסען, וואוהאַהין ער געהט. פֿריצי׳ס פּלאַן איז כּסדר פֿערווירקליכט געוואָרען און ס׳האָט שוין געהאַלטען ביים סוף פֿון פֿערענדיגען איהם, מיט איין פֿאַלשען שריט וואָלט פֿריצי אַלץ געקענט צוברעכען. פֿריצי איז דעריבער געווען געזוג פֿאָרזיכטיג, אַז ער זאָל זיך נישט לאָזען אָפּנאַרען פֿון בעהמע. ערשט דעמאָלט ווען ער האָט זיך איבערצייגט, אַז ס׳איז נישט פֿערהאַן קיין מעגליכקייט, אַז אימיצער זאָל איהם נאָכקוקען, איז ער אַוועק אין דער וואוינונג, וואו ס׳האָבען זיך געפֿינען זאַקס, העלען און לאָטאַ.

קאַפּיטל 20

בעהמע בעצאָהלט איהם נישט מיט זיין געלד

אין אָוונד, ווען פֿריצי האָט אויף אַזאַ אויס־טערלישען אופֿן געשטערט הייבריכ׳ן אין אויספֿיהרען זיין וואַהנזיניגען פּלאַן, איז הייבריך צוריק געגאַנגען אַהיים. דאָרט האָט געהערשט אַ שרעקליכער כאַאָס, אַ צוטומלעניש. ערשט נאָכדעם ווי הייבריך האָט פֿערלאָזען די וואוינונג, אַזוי אַז קיינער זאָל דאָס נישט בעמערקען, ביים פֿערלאָזען די שטוב האָט זיך אָבער לאָטאַ איבערגעוועקט. זי האָט זיך שטאַרק דערשראָקען, ווען זי האָט געהערט, אַז אימיצער פֿערמאַכט די טיר פֿון זייער וואוינונג. זי איז שנעל אַראָפּגעשפּרינגען פֿון בעט און אויפֿגעוועקט העלען, וועלכע איז געשלאָפֿען אין דעמזעלבען צימער.

— העלען, איך האָב אַזוי מורא, אימיצער האָט זיך אַריינגעריסען אין אונזער וואוינונג.

— רעד דאָך נישט קיין נאַרישקייטען לאָטאַ, וואָס איז דיר איינגעפֿאַלען?

— דאָס זענען נישט קיין נאַרישקייטען, כ׳האָב אַליין געהערט, ווי אימיצער האָט צוגעמאַכט די טיר. מיר וועלען אויפֿוועקען הייבריכ׳ן. זיי האָבען אָנגעקלאַפּט אין שכנות׳דיגען צימער, וואו ס׳איז געשלאָפֿען הייבריך. קיינער האָט זיך אויף דעם קלאַפּען נישט אָנגערופֿען. לאָטאַ האָט נאָכאַמאָל געקלאַפּט, אָבער ווידער האָט זיך קיינער נישט אָנגערופֿען. לאָטאַ איז שוין געוואָרען אונרוהיג און האָט נאָך פֿעסטער געקלאַפּט, אָבער ווידער מיט דעמזעלבען ערפֿאָלג. לאָטאַ האָט אַ דריק געגעבען די קליאַמקע און אַריינגעקוקט אינעווייניג. דאָס צימער איז געווען ליידיג, דאָס בעט איז נישט גע־ווען גערירט.

— וואָס איז דאָ געשעהן, האָט לאָטאַ אויס־געשריגען, הייבריך איז נישטאָ.

העלען האָט איבערגאַנצע געפֿיבערט.

— ער איז ענטלאָפֿען, האָט לאָטאַ אויסגע־שריגען.

— ניין, ער איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד, האָט העלען זיך צו יאָמערט.

— וואָס קענען מיר איצט טון? צי וועמען זאָ־לען מיר זיך ווענדען? אפשר האָט איהם אימיצער אַרעסטירט און הייבריך האָט אונז פּשוט נישט גע־וואָלט וועגען דעם זאָגען? וואָס זאָלען מיר טון? וואָס זאָלען מיר טון?

מאַכען אַ טומעל האָט נישט געהאַט קיין שום זין. דאָס וואָלט נאָך פֿערערגערט די לאַגע. ביידע פֿרויען האָבען זיך אָנגעזעצט וויינען, זיי זענען געווען אונבעהאָלפֿען ווי די קליינע קינדער און זיך נישט געקענט קיין עצה געבען.

— איך ווייס וואו ער איז, האָט ענדליך הע־לען אויסגעשעפּט.

— וואו? האָט לאָטאַ פֿערוואונדערט געפֿרעגט.

— ער איז אַוועק דערמאָרדען בעהמען, ער האָט וועגען דעם גערעדט און מיר האָבען דאָס געהאַלטען פֿאַר אַ שפּאַס, ער האָט דאָס געמיינט ערנסט. ער איז פֿערלוירען, מיין טייערער, גוטער הייבריך, מיין ליבער הייבעלע, מיין גליק, מיין צו־קונפֿט, אַלץ פֿערלוירען.

— לאָז אָפּ העלען, האָט לאָטאַ געפּרובט ווער־רען די מוטיגע און שטאַרקע. מ׳דאַרף זיך נישט פֿאָר־שטעלען דעם ענין אַזוי שרעקליך. ס׳וועט נאָך אַלץ גוט ווערען.

— אַלץ איז פֿערלוירען, נישטאָ מעהר הייבריך, נישטאָ מעהר מיין טייערער, ליבער הייבעלע, איך וועל דאָס נישט אויסהאַלטען, איך וועל מיר דאָס לעבען נעהמען.

לאָטאַ האָט זיך נישט געקענט קיין עצה גע־בען, איהר איז געוואָרען ענג די וועלט, זי האָט אָנגעהויבען מורא צו בעקומען פֿאַר דער שרעקלי־כער סיטואַציע, וועלכע האָט זיך געשאַפֿען, ס׳איז געווען איבערצוקומען אַזאַ לאַנגע נאַכט, אַזאַ שרעק־ליכע נאַכט, ביז איבערמאָרגען קען זי גאָרנישט טון, ביז דער צייט ווען דער דעטעקטיוו וועט קומען אויף זיין טעגליכער וויזיט, קען זי גאָרנישט פֿאַר־נעהמען.

(פֿאָרטזעצונג קומט)

מען מאכט שוין לופט־שיפן אהן פליגלען

די נייע לופט־שיפן וועלן זיין זיכערער ווי די איצטיגע, ווייל זיי וועלן זיך קענען האלטען אין דער לופטען אפילו ווען די מאטארס וועלן סאליע ווערען

אין די לעצטע פאר יאהר זענען געמאכט געווארען א רייה זעהר וויכטיגע ערפינדונגען אויפן געביט פון לופט־פליהעריי. די וויכטיגסטע פון די אלע ערפינדונגען איז א לופט־שיף, וועלכע זאל קענען פליהען אהן פליגלען.

זינט די עראפלאנען זענען ערפונדען געווארען און דורך דער צייט, וואס לופט־פליהעריי האט זיך ענטוויקעלט אין א גרויסער אינדוסטריע, איז מען געווען אונטער דעם איינדרוק, אז די פליגלען זענען דאס וויכטיגסטע טייל פון א לופט־שיף, אהן וועלכער אן עראפלאן וואלט זיך נישט געקענט אויפהויבען פון דער ערד און האלטען זיך אין דער לופטען. מען האט געזוכט פערשידענע וועגען פטור צו ווערען פון די פליגלען, דערפאר ווייל זיי זענען שטענדיג געווען די גרעסטע געפאהר פאר דער לופט־שיף. די פליגלען, זייענדיג אין פאדערשטען טייל פון לופט־שיף, האבען שטענדיג געשלעפט די שיף מיט'ן קאפ אראפ און עס האט זיך געפאדערט א ספעציעלע קראפט צו באלאנסירען די שיף, אז זי זאל זי האלטען אין א גראדער ליניע אין דער לופטען. אין פאל די מאטארען פון דער שיף זענען קאליע געווארען אין מיטען דער לופט, איז געווען פאקטיש אוממעגליך די שיף צו ראטעווען. זי איז ארונטערגעפאלען מיט א קראך און זי איז צושמעטערט געווארען.

איצט זענען געקומען צוויי בערימטע איינזשענירען, קארל שטראנדגרען פון שוועדען און מ. מאנא פון פראנקרייך, מיט א נייע ערפינדונג. זיי האבען אויפגעבויט א לופט־שיף, וועלכע האט איבערגאנצען נישט קיין פליגלען. די שיף איז געטריבען געווארען פון צוויי גרויסע רעדער, וועלכע זענען אנגעטשעפעט פון אויבען, אויף דעם עראפלאן. די רעדער זענען אזוי געבויט, אז ווען זיי דרעהען זיך שנעל, פערטרייבען זיי די לופט פון אויבען און פון פראנט פון דער לופט־מאשין און די לופט שיף הויבט זיך אויף און פליהט פאראויס. די רעדער ווערען געטריבען פון א מאטאר. זיי האבען אבער די מעלה, אז זיי קענען אויך אנגעטריבען ווערען פון ווינט. אזוי, אז די שיף זאל זיך האלטען אין דער לופטען אפילו ווען דער מאטאר הערט אויף צו ארבייטען. די שיף האט אויך די מעלה, וואס זי האט נישט קיין עק און קיין צו שווערען געוויכט אין פראנט און זי קען זיך נישט איבערקעהרען. די שיף דארף אויך נישט האבען קיין גרויסען פעלד פונאנדערצושפאנען זיך. זי קען זיך אויפהויבען כמעט אין א גראדער ליניע ארויף־צו און זי דארף זיך פריהער נישט פונאנדערצויאגען.

די נייע ערפינדונג פון די צוויי אויבענדערמאהנטע אינזשענירען ווערט בעטראכט פאר דער וויכטיגסטער אין דער געשיכטע פון לופט־פליהעריי, פערשידענע פראבען זענען געמאכט געווארען מיט דער נייער סארט לופט־מאשין און די פראבען האבען זיך ארויסגעוויזען פאר זעהר ערפאלגרייך. נאטירליך, זענען די נייע לופט־מאשינען נישט אויסגעארבייט. אינזשענירען גלויבען אבער, אז ווען דער געדאנק פון די צוויי אינזשענירען זאל זיך מעהר ענטוויקלען און די נייע לופט־מאשין זאל אויסגעבעסערט ווערען, וועט פון דעם ארויסקומען א לופט־שיף, וואס וועט זיין פיל זיכערער און וועט פערברויכען ווייניגער בענזין, ווי די איצטיגע עראפלאנען, מיט דער נייער ערפינדונג וועט אויך זיין מעגליך צו בויען לופט־שיפען, וועלכע זאלען זיך אויפהויבען און ארונטערלאזען אויף דער ערד, מען וועט מעהר נישט דארפען האבען קיין גרויסע לופט־פעלדער ערגעץ ווייט הינטערן שטאט.

ריינקייטס־קאנקורס פון „טאז"

איז משך פון אפריל—מאי 1934

(אויפרוף צו די מוטערס)

ריינקייט איז געזונד.

אלע ווייסען וועגען דעם. אבער ניט אלע היטען אפ ריינקייט, א טייל מענשען היטען ניט אפ קיין ריינקייט, ווייל זיי האבען זיך ניט צוגעוואוינט דערצו' א טייל דערפאר, ווייל זיי פערשטעהען נישט ווי נויטיג דאס איז.

מוטערס! אין „טאז" בעקומט איר ידיעות, אז ריינקייט איז נויטיג; מיר מוזען אבער אונזער ווי־סען פארפעסטיגען, אויספיהרען אין לעבען און מאכען פאר א שטענדיגע געוואונהייט.

כדי אייך מיטהעלפען דערצו ארדענט „טאז" איין אין פערלויף פון אפריל און מאי ה. י. ריינקייטס קאנקורס.

מוטערס! געדענקט, אז אין משך פון דער צייט מוזט איר אפהיטען די שטרענגסטע ריינקייט און היגיענע פון:

1. אייער וואוינונג.
2. אייער קליידונג.
3. אייער קערפער.
4. קערפער פון אייערע קינדער און נאהנטע.
5. ארט פון אייער טעגליכען לעבען.

מיר ווילען אז די ווענט און די סופיטן זאלען זיין גענוי איינמאל אין וואך אפגעשטויבט, אז די פענסטערס, די טירען און אויוענס זאלען זיין איינמאל אין וואך געוואשען, אז די פאדלאגע זאל זיין צוויי מאל אין וואך געוואשען, אז דאס מעבעל יעדען טאג אפגעשטויבט.

מיר ווילען אז די וואוינונג זאל זיין יעדען טאג געלופטערט; מיר ווילען אז איר און אייערע קינדער זאלען טראגען ריינע וועש, אז איהר זאלט אפט בייטען וועש, אז איר זאלט טראגען ריינע און בעקוועמע קליידונג, אזא קליידונג, וועלכע מען קען אויסוואשען, אז איר זאלט טראגען בעקוועמע שיך.

מיר ווילען, אז איר זאלט ניט צוזאמענקלויבען פול ברודיג וועש, נאר וואשען וועש מעגליך עפטער, און דאס ברודיגע וועש בעהאלטען אין פערמאכטען און ברודיגען קויש.

מיר ווילען, אז די דערוואקסענע זאלען זיך מינדעסטענס איין מאל אין וואך באדען, אז זויג־קינדער זאלען זיך באדען יעדען טאג, און קינדער צוויי און דריי מאל אין וואך.

מיר ווילען, אז איר זאלט זיך יעדען טאג גענוי וואשען, וואשען די הענד פאר יעדען מאלצייט, וואשען די ציין יעדען אוונט, וואשען די פיס מעגליך עפטער.

מיר ווילען, אז איר זאלט זיך צוגעוואוינען צו רעגעלמעסיגער דערנערונג אין א בעשטימטער צייט, אז אין דער פראגע פון דערנערונג פון זויגקינדער און קינדער גענוי אפהיטען די פארשריפטען פון דאקטאר. אז נאך יעדער מאלצייט זאל דאס געפעס זאפארט אפגעוואשען ווערען און בעהאלטען אז איר זאלט אפהיטען דאס עסען פון פליגען. אז איר זאלט פירען א העפטיקען קאמף סיי געגען פליגען סיי געגען פערשידענע אנדערע אינזעקטען געפערליכע פארן געזונד.

מיר ווילען, אז יעדען טאג זאלט איר וואס לענגער פערברענגען אויף דער פרישער לופט.

מיר ווילען, אז איר זאלט ווירקען אויף אייערע קינדער און נאהנטע. זיי זאלען זיך צוזאמען מיט אייך צוגעוואוינען צו ריינקייט.

„טאז" ווענדעט זיך צו אלע מוטערס, זיי זאלען צוטרעטען צום ריינקייטס־קאנקורס.

יעדע מוטער, וועלכע איז צוגעטראטען צום ריינקייטס־קאנקורס פערפליכטעט זיך אפצוהיטען אלע בעדינגונגען, וועלכע זענען פערהאן אין קאנקורס.

„טאז" וועט פעסטשטעלען, וועלכע מוטערס האבען אויסגעפירט די בעדינגונגען פון קאנקורס און וועט בעשטימען דיפלאמען און מתנות פאר די מוטערס, וועלכע וועלען זיך אויסצייכענען מיט ריינקייט און היגיענע, און די מוטער וועלכע וועט זיך אממייסטען אויסצייכענען מיט ריינקייט און היגיענע, וועט „טאז" בעשטימען אלס „ריינקייטס–קעניגין"

פערוואלטונג פון לאדזער „טאז".

קלאנג־קינא־טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאלג. טעג!
גרויסער דאפעלטער שלאגער־פילם!
— I —
מיטרייסענדע דראמע א. נ.
„געלע מאסקע"
אין די הויפט־ראלען:
Warwick Ward i Lupino Lane.
— II —
די רייצענדע מעלאדישע אפערעטקע א. נ.
„די כלה פון וויען"
אין די הויפט־ראלען:
Marta Eggert i E. Barric.
נעכסטער פראגראם:
„די פאסירונג אויף לידא"
אנהייב 4 נ"מ, שבת און זונטאג 12 בייטאג

יודיש טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטשא 20 טעל. 213-84
קינסטלערישע ליטונג: מאריס לאמפע.
אויפטריטען פון די בערימטע ארטיסטען
ר. שושנה — און — מאריס לאמפע
צוזאמען מיט זייער נייעם קינסטלער־אנסאמבל.
היינט, מיטוואך, 9 אוונט — ווייטערדיגער ערפאלג! דער גרעסטער וועלט־שלאגער:
אורקע נאכאלניק'ס „דין טוירע"
אין 3 אקטען (9 בילדער) אינסצעניזירט: ר. שושנה. רעזשיסירט: מ. לאמפע. מוזיק־אילוסטראציע: דוד בייגעלמאן. אונזער קינסטלער־אנסאמבל: ר. שושנה, מאריס לאמפע, שמואל לאנדוי, שמחה וויינטרויב. מיכאל קליין, נתן רייכענבערג, ליובא ראזענבערג, יעקב גרינשפאן, גאווא־ווײַ, ח. פאדערמאן, ס. בעזמאן, ד. האמבורגער, ה. באלבירסקי, ק. גוטמאן, וו. נייהויז.
אכטונג. בזשעזשינער! מארגען, דאנערשטאג, שפילט די טרופע אין קינא „בייקא" אורקע נאכאלניק'ס „דין טוירע"
בילעטען צו בעקומען אין טעאטער־קאסע.

מאריא וואלעווסקא

די ליבע צווישען נאפאלעאן און די פוילישע גרעפין

פון מ. דאנאטין

(5

— איך האף, מאדאם, אז ביז דעם טאג ווען דער באנקעט וועט פארקומען, וועט איהר ווערען געזונט...

אין זיין טאן האט מען געקענט פיהלען, אז ער צווייפעלט שטארק אין דעם, אז זי איז טאקע נישט געזונט, אנשטעלענדיג אויף איהר שארף די בליקען האט ער געזאגט:

— איהר וועט דאך געוויס נישט וועלען, אז אלע זאלען אייך בעשולדיגען, אז איהר האט נישט קיין ליבע פאר פוילען...

אלע האבען גערעדט וועגען דער ליבע צו פוילען און קיינער האט נישט געטראכט וועגען דער ליבע, וואס זי דארף פיהלען צו דעם מאן, אין וועמעס ארעמס מ'ווארפט זי... מ'האט פון דעם געמאכט א נאציאנאל־פאטריאטישען ענין, און כאטש די יונגע גרעפין מאריא וואלעווסקא איז אויך געווען א הייסע פוילישע פאטריאטקע און איז געווען גרייט א סך מקריב צו זיין פאר דער בעפרייאונג פון איהר פאטערלאנד, איז איהר דער גאנצער שטייגער פון ווערען נאפאלעאנס א מעטרעסע אין אזא פאל געווען פריקרע... דאס אליין וואס נאפאלעאן קען אויספיהרען איינצושפאנען די גרעסטע פאטריאטען פון לאנד זיי זאלען איהם ברענגען א פרוי, וואס געפעלט איהם, איז שוין געווען גענוג, אז זי זאל איהם פיינט האבען, אז זי זאל קוקען אויף איהם ווי אויף א ווילדען, ברוטאלען הערשער, וואס רעכענט זיך נישט מיט די געפיהלען פון אנדערע מענשען...

די טענות, אז זי איז נישט געזונט האבען נישט געהאלפען. מאריא וואלעווסקא האט געמוזט צוזאגען, אז זי וועט קומען צום באנקעט. און אזוי ווי דער באנקעט האט געדארפט זיין זעהר א פאראדנער, פונקט אזוי ווי אין'ם טוילערי־פאלאץ אין פאריז, און די יונגע פוילישע גרעפין האט נישט געוואוסט וואס מיטצונעמען און ווי אזוי מ'פיהרט זיך אויף אזא באנקעט, האט מען זי איבערגעגעבען אין די הענט פון דער מאדאם דע וואובאן, א פראנצויזישע אריסטאקראטקע, און יענע האט איהר געדארפט זאגען וואס אנצוטון און זי אויסלערנען ווי אזוי זיך צו באנעמען.

די מאדאם דע וואובאן איז שוין נישט געווען קיין יונגע, און אזוי ווי זי האט מורא געהאט, אז איבער דעם גרויסען אונטערשיד אין יאהרען וועט זי אפשר נישט קענען האבען דעם געוואונשטען איינפלוס, האט זי די יונגע גרעפין צוגעפיהרט מיט אייבער א מאדאם אבראמאוויטש, א יונגע גרושה, וועלכע האט געהאט א שם אלס זעהר א קלוגע און זעהר אדורכגעטריבענע, און זי, די מאדאם אבראמאוויטש, האט ארייגענומען די וואלעווסקא אין איהרע הענט און ביי יעדער געלעגענהייט האט זי מיט איהר גערעדט וועגען די גרויסע נוצען, וואס זי וועט ברענגען פאר פוילען ווען זי וועט נישט זיין אזא עקשנ'טע...

איינמאל האט די מאדאם אבראמאוויטש געבראכט דער יונגער גרעפין וואלעווסקא א בריף, וואס די מיטגלידער פון דער צייטווייליגער פוילישער רעגירונג האבען איהר צוגעשיקט.

„מאדאם, — איז אין'ם בריף געשטאנען, — קלייניגקייטען ברענגען אמאל גרויסע רעזולטאטען און פרויען האבען אין אלע צייטען געשפילט א וויכטיגע ראלע אין דער וועלט־פאליטיק. דאס ווערט בעוויזען אין דער געשיכטע פון אמאל און אויך אין דער געשיכטע פון דער היינטיגער צייט, און כל זמן מענער וועלען זיין בעהערשט פון ליידענשאפט וועלען פרויען האבען אן איינפלוס אויף זיי.

„ווען איהר וואלט געווען א מאן, וואלט איהר דאך זיכער גערן מקריב געווען אייער לעבען פאר'ן לאנד; אלס א פרוי קענט איהר נישט געהן אין שלאכט צו בעשיצען דאס לאנד, אבער איהר קענט ברענגען אנ'אנדער קרבן פאר פוילען, און דאס דארפט איהר אויך זיך בעהמען אלס א פליכט, אפילו אויב ס'איז אייך נישט אנגענעהם..."

דאס איז געווען דאס ערשטע מאל וואס מ'האט זיך צו מאריא וואלעווסקא געווענדעט מיט אזעלכע אפענע דיבורים, פריהער האט מען צו איהר גערעדט פערשטעלט.

אין דעם זעלבען בריף האט מען איהר אויך געזאגט, אז זי זאל נעמען פאר א מוסטער אסתר המלכה...

„איהר מיינט, — האט מען איהר ווייטער אין דעם זעלבען בריף געשריבען, — אז אסתר האט ליב געהאט דעם קעניג אחשורוש ווען זי האט זיך איהם איבערגעגעבען? איז דען נישט א פאקט, אז זי האט פאר איהם אזוי מורא געהאט, אז זי איז אזש געפאלען אין חלשות ווען ער האט אויף איהר געגעבען א קוק. און דאס אליין איז דאך דער בעסטער בעוויז, אז וועגען אזא זאך ווי ליבע האט גאר קיין רייד נישט געקענט זיין. זי האט זיך מקריב געווען פאר איהר לאנד, און, צו איהר כבוד, וואס געדויערט נאך ביז היינטיגען טאג, האט זי דאס לאנד טאקע געראטעוועט. און זאל אין דער געשיכטע אויף אייער חשבון אויך פערשריבען ווערען אזא כבוד, וואס וועט אונז אלעמען ברענגען גליק".

מ'האט צו איהר אפעלירט אין'ם נאמען פונ'ם גאנצען פוילישען פאלק, וואס איז דאמאלסט בעשטאנען פון צוואנציג מיליאן מענשען; מ'האט זי קיינמאל נישט איבערגעלאזען אליין; גאנצע טעג זענען ביי איהר אין הויז איבערגעווען מענשען, וועלכע האבען געשפילט א וויכטיגע ראלע אין פוילען, און אלע האבען צו איהר גערעדט און אלץ וועגען דעם, אז אויף איהר גורל איז אויסגעפאלען צו ראטעווען פוילען און אז זי דארף זיך פיהלען שטאלץ דערמיט וואס נאפאלעאן אליין האט זיך אזוי שטארק פעראינטערעסירט אין איהר...

און דער אימפעראטאר האט אויך נישט געשוויגען. כאטש ער איז געווען פערנומען מיט וויכטיגע פלענער, וואס האבען געדארפט מאכען בייטע שניטען און ענדערונגען אין דער לאנדקארטע פון אייראפע און כאטש ער האט דאן אפט געשריבען צו זשאזעפינ'ען, האט ער דאך געפונען צייט צו געבען אנווייזונגען ווי אזוי דורכצופיהרען דעם פלאן, אז די שעהנע בלאנדע גרעפין מיט די בלויע אויגען זאל ווערען זיין געליבטע, און צו דער גרעפין אליין האט ער צוגעשיקט נאך א בריוועלע.

„האב איך אייך אפשר פערשאפט אומאנגענעהמליכקייטען, מאדאם? — האט ער אינ'ם בריוועל געשריבען. — איך האף, אז נישט. איהר אפשר איז שוין מעהר גארנישט געבליבען פון דער בעגייסטערונג, וואס איהר האט ארויסגעוויזען צו מיר ביי דער ערשטער בעגעגעניש? מיין ליידענשאפט צו אייך ווערט אלץ גרעסער און גרעסער, איבער איך קען איך נישט זיין רוהיג. איך בעט אייך, שענקט אביסעל פרייד, אביסעל גליק פאר אנ'ארים הארץ, וואס איז גרייט אייך צו פערגעטערען! איז פאר אייך ווירקליך טאקע אזוי שווער צו ענטפערען אויף מיינעם א בריוועלע? איהר זענט מיר שוין שולדיג צוויי ענטפערס".

ווען מאריא וואלעווסקא האט דאס בריוועלע געקראגען, האט זי עס אפילו לייענען נישט געוואלט, זי האט עס געגעבען דעם מאדאם אבראמאוויטש מ'זאל עס אפשיקען צוריק נישט געעפענט. אבער די דורכגעטריבענע מאדאם אבראמאוויטש האט דאס בריוועלע נישט אפגעשיקט צוריק, און שפעטער האט זי עס אין א פאסיגען מאמענט פארגעלייענט פאר דער יונגער גרעפין...

וואלט מאריא וואלעווסקא געוואוסט, אז נאפאלעאן איז ווירקליך ערנסט אין זיין בעציהונג צו איהר און אז ער איז בכלל א מענש, וואס קען ליב האבען אויף אנ'אמת, וואלט זי זיך אודאי נישט געפיהלט אזוי שלעכט און זי וואלט אין זיין צודרינגליכקייט זיכער נישט געזעהען קיין בעליידיגונג פאר זיך, נאר פערקעהרט, זי וואלט זיך איבערגענומען דערמיט. נאפאלעאן איז זיכער נישט געווען שולדיג אין דעם וואס די צוהיצטע פוילישע פאטריאטען האבען דעם גאנצען ענין אזוי פערדרעהט, אז ווילענדיג נישט ווילענדיג האט מאריא וואלעווסקא געמוזט האבען דעם איינדרוק, אז זי איז א קרבן, וואס מ'ווארפט צו א קאפריזנעם און צובאלעוועטען דעספאט, וועלכער נעמט זיך די רעכט אויף אלעם.

און דערצו זענען נאך די אומשטענדען געווען אזעלכע, אז נאפאלעאן האט פשוט נישט געהאט קיין געלעגענהייט צו בעווייזען דער יונגער גרעפין וואלעווסקא, אז ער האט זיך אין איהר ווירקליך פערליבט.

(ווייטער מארגען)

אורקע נאכאַלניק'ס „דין טוירע"

אין יודישען טעאַטער פילהארמאניע

היינט מיטוואָך 9 אָוונד ווערט געשפּילט אורקע נאַכאַלניק'ס דין טוירע, מיט די אַרטיסטען ר. שושנה און מאָריס לאמפע אין די הױפּט-ראָלען, צוזאַמען מיט זייער אַנסאַמבל.

פּאָפּולערע פאָרשטעלונג אין יודישען קאמעראל-טעאטער

אלעיא 1 מאי 2

היינט מיטוואָך ווערט געשפּילט אין יודישען „קאַמעראַל-טעאַטער" אַלעיאַ 1 מאַי 2, דער סענ-סאַציאָנעלער ביהנע רעפּערטואַר „אין גרינעם גיהנום", וועלכער שילדערט די גרויליכקייטען פון „היטלער-לאַנד", מיט חיים סאַנדלער און ראָזאַ סאַנדלער אין די הױפּטראָלען.

ראדיא-פראגראם

מיטוואך, דעם 25 אַפּריל 1934

7 צייט-סיגנאַל. 7,05 גימנאַסטיק. 7,25 גראַמאָפאָן, ידיעות. 7,40 גראַמאָפאָן. 7,55 הויזווירט-שאַפט. 11,40 פּרעסע, קאָמוניקאַט. 11,57 צייט-סיגנאַל. 12,05 מוזיק. 12,30 ידיעות, מוזיק. 3,05 עקספּאָרט, קאָמוניקאַט. 3,20 קאָנצערט. 3,50 פּראָגראַם פאַר קינדער. 4,20 פון די סטושעלצעס. 4,35 מוזיק. 5,30 רעפּערטאַטען. 6,10 גראַמאָפאָן. 6,55 פערשידענעס. 7,15 רעפּערטואַר פון די טעאַטערן, קאָמוניקאַטען פון לאָדז. 7,25 רעפּערטאַט. 7,40 ספּאָרט, ידיעות. 8 קאָנצערט. 9 פעליעטאָן. 9,15 קאָנצערט. 10 רעפּערטאַט. 10,20 קאָנקורס פון טענאָרען. 11 ידיעות, קאָמוניקאַטען. 11,05 טאַנץ-מוזיק.

פון אויסלאנד

7,25 מאָסקווע – אָפּערע. 7,50 בראַמענ-סטער – אָפּערע. 8 לאָנדאָן – אידישיע געוויד-מעט שעקספּירס 400-טען יאָהרטאָג. 8,05 פּראָג – סימפ. קאָנצערט. 8.15 לייפּציג – קאָמ. אָפּערע. 8,30 קעניגסוואוסטערהויזען – אָפּערעטקע. 8,30 שטוטגאַרט – אָפּערעטקע פון שטרויס. 9,35 דאַ-ווענטרי – סימפ. קאָנצערט.

Dr. REICHER

פּאָלודניאָוואַ 28, טעל. 201-93

ספּעציאַליסט פאַר מענער-שוועכע-בעהאַנדלונג.

ספּעקסועלע בעראַטונגען און פּסיכאָ-אַנאַליזען

נעהמט אָן פון 8–11 פריה און פון 5–8 אָוונט

זונטאָג און חגאות פון 9–1 פאַרמיטאָג.

מעלדונג

פון דער ציונ.-רעוויזיאָניסטישער אָרגאַניזאַציע „נוש עבודה" לאָדז, נאַוואָמייסקאַ 22 (פּטאַשניק'ס שולע)

אויף דער חברים-פערזאַמלונג, וועלכע איז פאָרגעקומען זונטאָג, ד. 22 ד. ח. אונטער דעם פאָרזיץ פון פּראָפ. אלול, איז בעשלאָסען געוואָרען אָנצוהויבען אַ ענערגישע און אינטענסיווע טעטיג-קייט אויף אַלע רעוויז. געביטען, בפרט אויף דעם קולטורעלען געביט.

עס זענען געגרינדעט געוואָרען פאָלגענדע חוגים: חוג „פּעטיציע", חוג פאַר יודישע געשיכטע געשיכטע פון ציוניזם און רעוויזיאָניזם", „גדוד קרן תל-חי", אַ העברעאישער חוג א. ג. „פנה עברית" ווי אויך העברעאישע אָיוענד-קורסען.

היינט, מיטוואָך, קומט פאָר אַ פערזאַמלונג פון אַלע חברים און סימפּאַטיקער. אויף דער טאָג-אָרדנונג זעהר וויכטיגע אַקטועלע און פּאָליטישע ענינים. אָנפאַנג 9 אָוונד פּינקטליך.

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאַוואַדזקאַ 16

היינט און פאלגענדע טעג! — די פּערל פון דער פּוילישער פּראָדוקציע — היינט און פאלגענדע טעג!

ליבט... האט גערן... שעצט...

אין די הויפּטראָלען: Loda Halama, Eugenjusz Bodo, Pogorzelska, Znicz, Walter i Sielański

אָנהייב פון די סעאַנסען 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

ביילעס פאר לאדז! זאוואדזקא 1
היינט ערעפנונג! „NORDPOL"

פון דער מאָדערנער מעכאַנישער כלאָדניע „נאָרדפּאָל"

דער קאָנדיטאָר און די מאַשינען זענען פאַר דעם פּובליקום זיכטבאַר אין פענסטער, די לאָדעס ווערען פאַרגעשטעלט פון די פרישסטע און אייערעלסטע פּראָדוקטען. די העפליכסטע בעדינונג און זויבערקייט צוגעזיכערט. ווער עס פערזוכט אונזערע לאָדעס, בלייבט שטענדיג אונ-זער קונדע. ווי אויך פערשידענע קאַלטע געטרענקע אויפ'ן אָרט.

שייטלען

מיט פאַריזער שרינד-און פערטיגע שייטל ווערען ערשטקל. און רעיצל אויסגעפיהרט

ביי קערש, סקווערוואַ 15

ברוך-קראנקע !!!

ערשטע און איינציגע אָרטאָפּעדישע הייל-אַנשטאַלט אין לאָדז, פון דעם איז גאַנץ פּוילען בעריהמטען ספּעציאַליסט אָרטאָ-פּעד דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, וועלכער עקזיסטירט 30 יאָהר און איז געוואָרען אָנערקענט פון פיל בוואוסטע פּראָפעסאָרען.

Dyr. J. Rapoport

אין דער אָרטאָפּעד. הייל-אַנשטאַלט, ספּעציעל פאַר אַלער-אַרט ברוך-קראַנקע (רופּטורען) בײַ מענער, פרויען און קינדער, ווי אויך פאַר אַלערהאַנט קאַליקעס און פעהלערן פון גוף. אַלע ליידענדע אויף די שווערסטע, פאַרעלטערטסטע און געפעהרליכ-סטע ברוכען ווערען מיט דעם גרעסטען ערפאָלג, אָהן שום אָפּע-ראַציע, ראַדיקאַל שנעל און זיכער געהיילט.

ברוך-ליידענדע!

פערלאָזט ניט די קראַנקהייט, — ווייל דער ווינקעל-ברוך אז מען פערנאַכלעסיגט ווערט ער גרויס ווי אַ מענשען-קאָפּ, און עס פאַלט אַריין אין דעם בױם אונ דער קראַנקער אין אַ גרויסער סכנה. פון פערדרייען זיך די קישקעס קאָן מען ווערען בראַנדיג און שטאַרבען. — ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע גומי הייל-באַנדאַזשען פון דעם אָרטאָפּעד. הייל-אַנשטאַלט בעזייטיגען שנעל און זי-כער די שווערסטע און געפעהרליכסטע ברוכען פאַר אָרטאָפּ. הייל-באַנדאַזשען פאַר צוריקגעקומענע ברוכען נאָך אָפּעראַציעס, ווי אויך ספּעציעלע אונטערזייעלע צוגעפּאַסטע אָרטאָפּעד. בויך-באַנדאַזשען געגען אַראָפּלאָזען זיך פון מאָגען און קישקעס.

פאר קאליקעס, הויקערס און אלערארט פעהלער פון גוף!

אין מיין אָרטאָפּעד. הייל-אַנשטאַלט ווערען אויסגעפּרובט די הײַלבאַרסטע און פון פיל פּראָפעסאָרען אָנערקענטע מעטאָדע ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע הייל-גאָרסעטען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרימונג פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביינער-שווינדזוכט, ליימונגען, פערקרימטע פיס בײַ קינדער און ערוואַקסענע, קינסטליכע גומענע הענד (פּראָטעזען) און פיס, ווי אויך די פּראַקטישסטע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען פאַר שמערצליכע פלאַט-פיס לויט נײַעם-מאָדעל.

אַלע קראַנקע אין מיין אָרטאָפּעד. הייל-אַנשטאַלט, ווערען נאָר פון מיר פערזענליך בעהאַנדעלט.

30 יעהריגע פּראַקטיק. פולע גאַראַנטיע! — ערמעסיגטע פּרייזען! — אָרטאָפּעד — אכטונג!

עמפּפאַנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אָוו. עס ווערען אויך אָנגענומען מיטגלידער פון אובעזפּ. ספּאָל. (קאַסאַ-כאָריך).

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז

Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

דאנקזאגונג.

בערמיט דריקען מיר אויס אונזער הערצליכסטען דאַנק דעם גרויסען און איינ-ציגען אָרטאָפּעד. ספּעציאַליסט ה' דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10 פראָנט, פּאַרטער, פאַר זײַן וואונדערבאַרע און ערפאָלגרייכע קוראַציע צו אונזערע זעהר שווערע קראַנקען-פעלע, האָט דער ספּעציאַליסט ה' י. ר. אַמאָל ווינדער בעוויזען דערמיט, האָט אָהן שום מעסער-אָפּעראַציע האָט ער אונז פּונקטליך אויסגעהיילט אַזוי, אַז מיר פיהלען זיך אמבעסטען, פאַר וועלכעס מיר בלײַבען איהם אײביג דאַנקבאַר און מיר קלייבען דעם געעהרטען דיר. י. ר. זעהר גערן אונזער דאַנקבאַרקייט אין דער פּרעסע צו פערעפענטליכען.

ד"ר מעד. מאַקסימיליאַן מינצער, טאַרנאָפּאָל.
עלטערן: אינגאַציאָן יוזעפאָוואַ באַרטאָשעווסקי, לאָדז.
מ. גריימאַן, אַלעקסאַנדראָוו.
ראָבערט האַרטמאַן, לאָדז, פאַבריקאַנט און הויזבעזיצער.
זעליג שציזינער, אַל. 1. מאַי 36. (6)

פּאַדאָמעטע אבראמאָווי

אַדוואָלאַניעס וועגען פּאַדאָמעטעק אַבראַמאָווי, שרייבט דאָס קאָנצעסיאָנירטע ביטשריפט-ביורא פאַר אַדמיניסטראַטיווע און געריכטליכע ענינים פון

י. ח. בוזין,
לאָדז, אַגראַדאָוואַ 3

Dr.
S. Kantor

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע
וואוינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אָן פון 8–2 נאָכמ. און פון 4–9 אָוו., זונטאָג און יום-טוב פון 8–2 נאָכמ.

Dr. med. Niewiaźski

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו. זונטאָג און יום-טוב פון 9 — 1 פאַרמיטאָג.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען

Dr. med.
OŁ. ZADZIEWICZ

ספּעציאַל-אַרצט פאַר האַלז, נאָז, אויערען און קעהל-קאָפּף-קראַנקה.
Piotrkowska 164
tel. 125-26.
נעהמט אָן פון 4 ביז 8 אָוונד.

STARSZY FELCZER
B. JOSKOWICZ
Północna 4, tel. 141-86
שטעלט מעגליך פּאָקען מיט מיט פרישע קראַוויאַנקע
און גיט אויך אַרויס בעשייניגונגען.
נעמט אָן פון 8 - 11 פריה און פון 4—7 נאָכמ.

לעטשניצע „OMEGA"
פון דאָקט. ירים-ספּעציאַליסטען
גלובנאַ 9, טעל. 142-42
ס'ווערט אָנגענומען אויפ'ן אָרט, וויזיטען אין דער שטאָט. געבורטס-הילף, ערצטליכע אַנאַליזען, קוואַרץ-לאַמפּען, רענטגען, דיאַטערמיע. אָפּעראַציעס און זאַטשטשיקעס.
בעראַטונג 3 זל.

Dr.
L. Suchowczycki
כירורג
צוריקגעקעהרט
נעהמט אָן פּריוואַט
זגערזשער 1 (אמגאַנג אַלטער מאַרק 15)
טעל. 123-47. נעהמט אָן פון 6–8 אָוו.
לעטשניצע-פּרייזען.

Dr. med.
Haltrecht
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און געשלעכטס-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21
נעמט אָן פון 8—11 מיטאָג און פון 5—9 אָוונט
זונטאָג פון 10—1 בטאָג.
אָנגעשטימעלטע לעטשניצע-פּרייזען

Dr
Wajnberg
ספּעצ. פון לונגען, האַרץ און סקלעראָזי-קראַנקהייטען
וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9–10 פריה, 3–4, 8–9 אָוו.

אויערען, נאז און האלז-קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוזאַמען אָפּעראַציע א. ז. וו.) ווי אויך אַמבולאַ-טאָרישעס פון 11–2 און פון 5–8 אָוונט.

Dr. med.
Ignacy Grynberg
ספּעצ. פאַר אינערליכע קראַנקהייטען
צעגעלניאַנאַ 17, טעל. 174-15
נעמט אָן פון 6 ביז 7 אָוונט.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנקה.
ZACHODNIA 59a. tel. 148-95
נעהמט אן פון 2–3 און פון 6–8 אָוו.

LECZNICA
chorób
uszu, nosa i gardła
מיט שטענדיגע בעטען
עס אָרדינירען די דאָקטוירים:
Dr. IMICH, Dr. WOŁYNSKI
PIOTRKOWSKA 55
fr. I p., tel. 174-74.

קליינע אנאנסען
1 זלאָטי
אָנאָנס ביז 15 ווערטער

לאקאלען

אַ צימער, היכער פּאַרטער איבערצו-געבען פון זאַפּאָרס, זאַוואַדזקאַ נומער 4 לעווענבערג. 1658

אַ צימער צו פערמיטען אַל. 1 מאַי נומער 4. צו ערפאַהרען ביים וועכטער.

אַ יונגערמאַן, וועלכער האָט פּאַפּירען איבערצונעמען אַ פריזיר-געשעפט אין אַ גוטען פּונקט. אָפּערטען אָפּצוגעבען אין אַדמיניסטר. אונטער „פריזיער". 1654

2 צימער און קוך מיט אַלע בע-קוועהמליכקייטען צו פערמיטען. אָפּערטען אין אַדמ. אונטער ליטערע „Z". 1661

פרייע פאסטענס

אַנ'אַנשטענדיג לערן-יונגעל, וואָס קען עפּיס אַרבייטען, ווערט געזוכט אין פּריזיר-געשעפט אויף וואָלבאָרסקאַ 16 ביי הערמאַן קאַלסקי. 1663

אַ קוואַליפיצירטער אַרבייטער אויף פלאַך זשאַקאַרד-קראַסט ווערט געזוכט. צו ערפאַהרען קאָנסטאַנטינער 6, וו. 18.

פערשידענעס

ס'ווערט געזוכט אַנ' 8-ער, 80 צענטימעטער סוויטער-מאַשין, ווי אויך אַ קליינע 13-ער מאַשין. — צו ערפאַהרען נאַוואָמייסקאַ 30, ביי גראָסבערג. 1991

Zaginął kwit kaucyjny Elektrowni Łódzkiej na Zł. 10.— na imię Erlich Szlama, Zachodnia 52 za Nr. 77898 z dn. 25/II–1932 r.

Zaginiony został weksel na sumę 80 Zł. wyst. Icek Brykman, pł. 25/3 1934 r. w Błaszkach, na zlecenie L. Madowicz. Weksel zostaje unieważniony. 1657

Zaginął weksel na Zł. 100.— pł. 27/5 1934 r. z wystawienia Leona Halberstadta, Grudziądz, zlecenie B. Parenczew, Łódź, ul. Drewnowska 16, żyro T. Wygodny, Łódź, Nowomiejska 16. Weksel zostaje unieważniony. Zwrócić takowy do S. Perle, Piotrkowska 116.

אנאנסען-פרייז פאר אַ מילימעטער-שורה

פאָר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט שפּאַלטען	
אין טעקסט—40	. . . . 60— . . . . 4 .
זאָג'ן טעקסט—12	. . . . 18— . . . . .

פּליטער דער שטאָדט 50 פּראָצ. טייערער, אויסלאַנד 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. אַ וואָרט

נעקראָלאָגען—20 גר. אַ מ/מ (אין דער זייט שפּאַלטען) קליינע אָנאָנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווײַטערדיגע וואָרט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאָדז — 4 זלאָטעס אַ חודש מיט צושטעלען אַ היים. אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקע—1 דאָל.

מעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אָנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אָנאָנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאַר דעם אָנאָנס

פאַר'ן אינהאַלט און טאָן פון די אָנאָנסען איז די פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אדמיניסט. איז אָפען פון 8 ביז 6 נאָכמ. אָהן אָפּגעשטעלט אין טייטאָג.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z ogr. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg — Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 84.